

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1984-1985

11 JUNI 1985

WETSONTWERP

tot instelling van kamers met één raadsheer
in de hoven van beroep

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER BOURGEOIS

DAMES EN HEREN,

Uw Commissie heeft verschillende vergaderingen gewijd aan de bespreking van dit ontwerp, dat tot doel heeft bij de hoven van beroep kamers in te stellen met één raadsheer.

Bij de bespreking werd ook aandacht geschenken aan het wetsvoorstel (n° 791/1) van de heer Henrion dat in de rechtbanken van eerste aanleg het stelsel van de kamers met een alleenzettelende rechter wil veralgemenen. Over dit voorstel is een afzonderlijk verslag door de Commissie opgesteld (Stuk n° 791/4).

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Remacle.

A. — Leden : de heren Bourgeois, Breyne, Gehlen, Grafé, Remacle, Suykerbuyk, Verhaegen. — de heren Bossuyt, Brouhon, Collignon, Derycke, Mevr. Detiège, de heren D'Hose, Mottard, Van den Bossche. — de heren Barzin, Henrion, Horlait, Mundeleer, Van Belle, Van de Velde. — de heren Baert, Belmans.

B. — Plaatsvervangers : Mevr. Demeester-De Meyer, de heren le Hardy de Beaulieu, J. Michel, Piot, Steverlynck, Thys, Wauthy, Willems. — de heren Baudson, Defosset, Dejardin, Gondry, Mevr. Lefeber, de heren Tobback, Van Eleuyck, Vanvelthoven, Willockx. — de heren A. Claes, Daems, De Decker, De Groot, Huylebrouck, Klein, Verberckmoes. — de heren R. Declercq, F. Vansteenkiste, Verniers.

Zie :

1008 (1984-1985) :

- N° 1 : Wetsontwerp.
- Nrs 2 tot 7 : Amendementen.

Chambre des Représentants

SESSION 1984-1985

11 JUIN 1985

PROJET DE LOI

relatif à la création de chambres à conseiller unique
au sein des cours d'appel

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)

PAR M. BOURGEOIS

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre Commission a consacré plusieurs réunions à l'examen de ce projet de loi qui vise à créer des chambres à conseiller unique au sein des cours d'appel.

Elle a examiné conjointement une proposition de loi (n° 791/1) de M. Henrion tendant à généraliser le système des chambres à juge unique dans les tribunaux de première instance. Cette proposition a fait l'objet d'un rapport distinct de la Commission (Doc. n° 791/4).

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Remacle.

A. — Membres : MM. Bourgeois, Breyne, Gehlen, Grafé, Remacle, Suykerbuyk, Verhaegen. — MM. Bossuyt, Brouhon, Collignon, Derycke, Mme Detiège, MM. D'Hose, Mottard, Van den Bossche. — MM. Barzin, Henrion, Horlait, Mundeleer, Van Belle, Van de Velde. — MM. Baert, Belmans.

B. — Suppléants : Mme Demeester-De Meyer, MM. le Hardy de Beaulieu, J. Michel, Piot, Steverlynck, Thys, Wauthy, Willems. — MM. Baudson, Defosset, Dejardin, Gondry, Mme Lefeber, MM. Tobback, Van Eleuyck, Vanvelthoven, Willockx. — MM. A. Claes, Daems, De Decker, De Groot, Huylebrouck, Klein, Verberckmoes. — MM. R. Declercq, F. Vansteenkiste, Verniers.

Voir :

1008 (1984-1985) :

- N° 1 : Projet de loi.
- Nos 2 à 7 : Amendements.

1. Uiteenzetting van de Vice-Eerste Minister en Minister van Justitie, Buitenlandse Handel en Institutionele Hervormingen

De Vice-Eerste Minister zet uiteen dat ook dit wetsontwerp deel uitmaakt van het geheel van maatregelen waarvoor getracht wordt de achterstand bij het gerecht en vooral dan bij de hoven van beroep weg te werken.

De bepaling van een rechtsdag voor de hoven van beroep kan inderdaad schommelen tussen 18 maanden en 4 jaar in burgerlijke zaken en handelszaken, tussen 6 maanden en 2 jaar in correctieel zaken en tussen 4 en 18 maanden in fiscale zaken.

Deze zorgwekkende toestand vereist maatregelen om op een geëigende manier de overbelasting van de rollen bij de hoven van beroep te verhelpen. Een van die maatregelen bestond in de beperkte uitbreiding der personeelsformaties van de hoven van beroep. Nog een andere bestond erin plaatsvervangende magistraten aan te wijzen onder degenen die in ruste gesteld zijn, een maatregel die overigens niet alleen gold voor de hoven van beroep.

Het onderhavige wetsontwerp vormt een bijkomende maatregel. Het beoogt het aantal kamers van de hoven van beroep te vermeerderen en de taak van de raadsheren efficiënter te maken door een vermindering van het aantal terechtzittingen waarop hun aanwezigheid vereist is.

Het gaat uit van de vaststelling dat er voor sommige eenvoudige of dringende zaken geen behoefte is aan een controle die erin bestaat dat verschillende rechters onder elkaar beaardslagen.

De behandeling van deze zaken zou dus kunnen toevertrouwd worden aan kamers met één alleenzettelende raadshere.

Sedert 1 december 1919 bestaan er bij de rechtbank van eerste aanleg kamers met één rechter.

Volgens de toenmalige rapporteur van de Commissie voor de Justitie van de Kamer, de heer Poncelet, had die hervorming tot doel, « naast de regelmatige rechtsbedeling, het wegwerken van een aanzienlijke gerechtelijke achterstand » en beoogde zij « een einde te maken aan de twee kwalen waaraan het gerecht reeds lang lijdt, met name traagheid en overbelasting » (Stuk n° 210, 1918-1919, blz. 1 en 3).

Een hoog magistraat schreef enkele jaren geleden het volgende :

« Thans betwist niemand meer dat die beide kwalen weliswaar niet overwonnen werden, maar bij de rechtbanken van eerste aanleg toch doeltreffend bestreden werden door de invoering van rechtbanken met een alleenrechtsprekend rechter. Bovendien is er thans ook niemand meer die tegen die instelling de bezwaren oppert die er vroeger tegen ingebracht werden » (E. Verougstraete, « Faut-il instituer dans les cours d'appel des chambres à conseiller unique ? », *J. T.*, 1975, blz. 32).

Ook de wetgever stelt vertrouwen in de alleenrechtsprekende rechter, aangezien hij onlangs zijn goedkeuring gehecht heeft aan het wetsontwerp tot opheffing van het verplicht karakter van het advies van het openbaar ministerie in de aan de rechter voorgelegde zaken (wet van 4 mei 1984).

Het denkbeeld om in de hoven van beroep kamers met één raadshere in te stellen is niet nieuw. Op 3 januari 1976 werd door senator Cooreman een wetsvoorstel ingediend tot instelling van kamers van beroep met één raadshere (Stuk Senaat n° 763/1, 1975-1976). Een dergelijke hervorming kwam ook ter sprake tijdens een colloquium dat op 12 en 13 januari 1979 te Gent werd gehouden met als thema « De versnelling van het proces ».

Nog onlangs werd de Franse wetgeving in die zin gewijzigd.

* * *

1. Exposé du Vice-Premier Ministre et Ministre de la Justice, du Commerce extérieur et des Réformes institutionnelles

Le Vice-Premier Ministre explique que le présent projet de loi fait partie d'un ensemble de mesures qui tendent à résorber l'arrière judiciaire et surtout l'arrière accumulé par les cours d'appel.

Les délais de fixation dans les cours d'appel varient en effet de 18 mois à 4 ans pour les affaires civiles et commerciales, de 6 mois à 2 ans pour les affaires correctionnelles et de 4 à 18 mois pour les affaires fiscales.

Cette situation alarmante exige que soient prises des mesures permettant d'apporter une solution appropriée au problème de l'encombrement des rôles dans les cours d'appel. Une de ces mesures a consisté à procéder à une extension limitée du cadre du personnel des cours d'appel. Une autre a consisté à désigner des magistrats suppléants parmi les magistrats mis à la retraite, mesure qui n'a d'ailleurs pas été limitée aux cours d'appel.

Le présent projet de loi renferme une mesure complémentaire. Il vise à augmenter le nombre des chambres des cours d'appel et à rendre le travail des conseillers plus efficace en réduisant le nombre des audiences auxquelles leur présence est requise.

On constate en effet que certaines affaires simples ou urgentes ne demandent pas le contrôle d'un délibéré à plusieurs.

Il est donc possible de confier l'instruction de ces affaires à des chambres à conseiller unique.

Depuis le 1er décembre 1919, il y a des chambres composées d'un juge au sein du tribunal de première instance.

Selon le rapporteur de la Commission de la Justice de la Chambre de l'époque, M. Poncelet, cette réforme avait pour objet « d'assurer en même temps que le service régulier de la justice, la liquidation d'un arrière judiciaire considérable » et tendait « à mettre fin au double mal dont la justice souffre depuis longtemps : la lenteur et l'encombrement » (Doc. Chambre 1918-1919, n° 210, pp. 1 et 3).

Comme l'écrivait, il y a quelques années, un haut magistrat :

« Nul ne conteste plus maintenant que ces deux maux ont été non pas victorieusement mais tout de même efficacement combattus dans les tribunaux de première instance par l'institution du juge unique. Et nul n'élève plus aujourd'hui contre cette institution les objections qu'on lui opposait autrefois » (E. Verougstraete, « Faut-il instituer dans les cours d'appel des chambres à conseiller unique ? », *J. T.*, 1975, p. 32).

Le législateur fait aussi confiance au juge unique puisqu'il vient d'adopter le projet de loi supprimant le caractère obligatoire de l'avis du ministère public dans les causes soumises au juge unique (loi du 4 mai 1984).

L'idée de créer des chambres à conseiller unique dans les cours d'appel n'est pas nouvelle. Le 3 janvier 1976, une proposition de loi instituant des chambres d'appel à conseiller unique a été déposée par M. le sénateur Cooreman (Doc. Sénat 1975-1976, n° 763/1). Une telle réforme a également été évoquée lors d'un colloque tenu à Gand du 12 au 13 janvier 1979, avec comme thème « L'accélération de la procédure ».

Récemment la législation française a été modifiée dans ce sens.

* * *

Artikel 6 van het ontwerp bevat de kern van de voorgestelde hervorming. Het voegt in het Gerechtelijk Wetboek een nieuw artikel 109bis in en bepaalt welke zaken aan een kamer met één raadsheer kunnen worden toegewezen.

Het ontwerp bepleit hier een regeling die het tegenovergestelde is van die waarin de artikelen 91 en 92 van het Gerechtelijk Wetboek voorzien met betrekking tot de rechtbanken van eerste aanleg.

In eerste aanleg is de toewijzing van een zaak aan een kamer met één rechter de regel (onder voorbehoud van de behoeften van de dienst), terwijl alleen de in artikel 92 opgesomde zaken bij wijze van uitzondering aan kamers met drie rechters moeten worden toevertrouwd.

In het ontwerp wordt daarentegen bepaald dat enkel de daarin opgesomde zaken volgens de behoeften van de rol hetzij aan kamers met drie raadsleden, hetzij aan kamers met één raadsheer, kunnen worden toegewezen. Alle andere zaken moeten verplicht worden voorgelegd aan kamers met drie raadsheren.

Naast het hoger beroep tegen vonnissen van de rechter in de jeugdrechtbank kunnen aan kamers met één raadsheer aldus worden voorgelegd :

1° het hoger beroep tegen beslissingen in burgerlijke zaken gewezen door de rechtbank van eerste aanleg met één rechter;

2° het hoger beroep tegen beslissingen van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg en van de voorzitter van de rechtbank van koophandel;

3° het hoger beroep tegen de beslissingen van de provinciegouverneurs inzake herstel van schade die door natuurrampen veroorzaakt werd;

4° bepaalde vorderingen in verband met scheidsrechtelijke uitspraken en met de homologatie van beslissingen die door organen van een naamloze vennootschap genomen werden.

Ofschoon in het ontwerp de mogelijkheid opengesteld wordt dat die zaken aan kamers met één raadsheer worden toegewezen, is het niet de bedoeling die toewijzing op te dringen aan een van de partijen, die billijkheidshalve verkiest dat de zaak omwille van haar aard aan een kamer met drie raadsheren wordt toevertrouwd om volgens de collegiale rechtspraak gevonnist te worden.

Daarom biedt het ontwerp aan de partijen de mogelijkheid te vragen dat een zaak die krachtens artikel 109bis, § 2, van het ontwerp aan een kamer met één raadsheer zou kunnen worden toevertrouwd, toch aan een kamer met drie raadsheren toegewezen wordt.

Een en ander impliceert evenwel dat welbepaalde termijnen in acht genomen worden, wil men voorkomen dat een dergelijk verzoek de werking van het gerecht gaat storen en het verloop van het proces vertragen.

Daarom dient de eiser zijn aanvraag in de akte van hoofdberoep te doen, terwijl de gedaagde daartoe beschikt over een termijn van 8 dagen te rekenen van de betekening of de kennisgeving van de akte van hoger beroep.

* * *

Met deze hervorming zal het aantal kamers van het hof van beroep kunnen worden verhoogd en zullen de werkzaamheden van de raadsheren doeltreffender kunnen verlopen door een vermindering van het aantal terechtzittingen waarop hun aanwezigheid vereist is.

L'article 6 du projet contient l'essentiel de la réforme proposée. Par l'insertion dans le Code judiciaire d'un nouvel article 109bis, il tend à déterminer les affaires qui pourront être confiées aux chambres à conseiller unique.

Le projet opte ici pour un système inverse de celui qui est prévu par les articles 91 et 92 du Code judiciaire pour les tribunaux de première instance.

En première instance, l'attribution d'une affaire à une chambre à juge unique est la règle (sous réserve des nécessités du service) alors que seules les affaires énumérées par l'article 92 doivent — obligatoirement — être confiées, par exception, à des chambres à trois juges.

Le projet prévoit, au contraire, que seules les causes qu'il énumère pourront, selon les nécessités du rôle, être attribuées soit aux chambres à trois conseillers, soit aux chambres à conseiller unique. Toutes les autres affaires devront obligatoirement être attribuées à des chambres à trois conseillers.

Les causes qui peuvent être ainsi soumises aux chambres à conseiller unique, sont, outre les appels des jugements du tribunal de la jeunesse :

1° les appels des décisions rendues en matière civile par une chambre du tribunal de première instance ne comprenant qu'un juge;

2° les appels des décisions rendues par le président du tribunal de première instance ou par le président du tribunal de commerce;

3° les recours contre les décisions des gouverneurs de province en matière de réparation des dommages causés par des calamités naturelles;

4° certaines demandes en matière d'arbitrage et en matière d'homologation de décisions prises par des organes d'une société anonyme.

En permettant que ces causes et elles seules puissent être attribuées à des chambres à conseiller unique, le projet n'entend toutefois pas imposer, pour autant, l'attribution de ces causes à de telles chambres à l'encontre de la volonté de l'une des parties qui peut légitimement souhaiter que telle affaire, en raison de ses particularités propres, soit confiée à une chambre à trois conseillers et soit jugée sous le bénéfice de la collégialité.

Aussi, le projet permet-il aux parties de demander qu'une cause qui pourrait, en vertu de l'article 109bis, § 2, alinéa 1er, du projet, être confiée à une chambre à conseiller unique, soit confiée à une chambre à trois conseillers.

Il convient toutefois d'assortir cette faculté de délais stricts aux fins d'éviter qu'une telle demande ne conduise à désorganiser les travaux de la juridiction et retarder le cours du procès.

Ainsi, l'appelant devra formuler sa demande dans son acte d'appel; l'intimé quant à lui dispose pour ce faire d'un délai de 8 jours à dater de la signification ou de la notification de l'acte d'appel.

* * *

Cette réforme permettra d'augmenter le nombre des chambres de la cour d'appel et de rendre plus efficace le travail des conseillers en diminuant les audiences où leur présence est requise.

De Vice-Eerste Minister voegt eraan toe dat de voorgestelde regeling de eerbiediging van de rechten van de rechtzoekenden niet minder waarborgt dan dat met de thans bestaande regeling het geval is. De collegiale rechtspraak is niet noodzakelijk een garantie. Het gebeurt maar zelden dat de drie betrokken raadsheren het dossier grondig bestuderen, want dat wordt doorgaans onderzocht door een enkele raadshere die bij de twee anderen verslag uitbrengt. De strakke degelijkheid van het systeem waarvan de wijziging voorgesteld wordt, dient dan ook gerelativeerd te worden. Men moet daarmee rekening houden.

Heeft Picard overigens niet geschreven dat een rechter des te meer van verantwoordelijkheid zal zijn vervuld wanneer hij alleen zitting houdt en dat « de mensen alleen dan al hun gaven benutten wanneer zij geheel op zichzelf zijn aangewezen »? (E. Picard, « Le juge unique », Inleiding tot deel XXIV van de Pandectes belges, blz. XXX).

II. Algemene bespreking

1° De achterstand bij de hoven en rechtbanken

Een aantal leden zijn van oordeel dat het niet zo duidelijk is welke de meest afdoende oplossingen zijn om de gerechtelijke achterstand op te lossen. Tijdens de vorige zitting heeft de wetgever bepaalde wijzigingen aangebracht in de rechterlijke organisatie, wat niet wegneemt dat de doeltreffendheid van die maatregelen twijfelachtig is. Het is gebleken dat zelfs de wet van 28 juni 1984 tot wijziging van de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting, waardoor de personeelsformaties van de hoven van beroep uitgebreid werden, niet altijd doelmatig is. De kamers waar de nieuwe raadsheren aangewezen werden, hebben de behandeling van de hangende zaken helemaal overgedaan onder voorwendsel dat zij er geen kennis van hadden genomen. Een dergelijke handelwijze kan de achterstand bij het gerecht alleen maar verergeren.

De achterstand bij de hoven van beroep is trouwens niet uitsluitend aan het te geringe aantal raadsheren te wijten. Er schort ook iets aan de organisatie van de arbeid in de hoven. Zo gebeurt het niet zelden dat een kamer slechts drie zaken per dag behandelt.

Indien de wetgever zijnerzijds aanvaardt de personeelsformaties van de hoven van beroep uit te breiden en maatregelen goed te keuren zoals die welke in dit ontwerp voorgesteld worden, zouden de magistraten hunnerzijds ook dienen in te stemmen met het opgeven van sommige tradities en in de vijf hoven van beroep dienen zij te onderzoeken hoe de werkmethodes kunnen worden herzien.

Enkele leden menen echter dat sommige kringen in de hoven van beroep zich nu reeds zeer terughoudend gaan opstellen tegen de hervorming van de werkmethoden die in het onderhavige wetsontwerp worden voorgesteld.

Derhalve is het niet zeker dat het wetsontwerp het onderzoek van de dossiers op het vlak van de hoven van beroep zal bespoedigen. Een hervorming van die aard zal slechts efficiënt zijn indien de magistraten en de griffiers van de hoven zelf medewerken

Een lid voegt eraan toe dat het goed zou zijn alvorens wetten uit te vaardigen zoals die welke in het ontwerp voorgesteld wordt en het beginsel van de collegiale rechtspraak grondig te wijzigen, te vernemen welke gevolgen de wet van 28 juni 1984 tot wijziging van de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting heeft gehad op het gebied van de gerechtelijke achterstand. Zo moet er toch b.v. op worden gewezen dat een bepaling van de rechtsdag voor een zaak die is ingeschreven op de rol van het hof

Le Vice-Premier Ministre ajoute que le système préconisé n'assure pas moins le respect des droits des justiciables que le système existant. La collégialité ne constitue pas nécessairement une garantie. Il est rare que les trois conseillers concernés prennent connaissance de manière approfondie du dossier. En général, un seul conseiller l'examine et fait rapport aux deux autres. Dès lors, il faut relativiser la rigueur du système que l'on propose de modifier. Il y a lieu de tenir compte de cette réalité.

Par ailleurs, Picard n'a-t-il pas écrit qu'un juge se sentira d'autant plus responsable qu'il statue seul et que « les hommes ne développent jamais leurs facultés que dans les cas où ils doivent tirer toutes les ressources d'eux-mêmes »? (E. Picard, « Le juge unique », introduction au tome XXIV des Pandectes belges, p. XXX).

II. Discussion générale

1° Arrière judiciaire

En ce qui concerne le problème de l'arrière judiciaire, plusieurs membres déclarent que les solutions à y apporter ne sont pas évidentes. Certaines modifications ont été apportées à l'organisation judiciaire par le législateur au cours de la session précédente. Il faut cependant constater que l'on ne peut être que dubitatif en ce qui concerne l'efficacité de ces mesures. Il est observé que même la loi du 28 juin 1984 modifiant la loi du 3 avril 1953 d'organisation judiciaire qui a augmenté le cadre notamment des cours d'appel ne s'est pas avérée efficiente dans tous les cas dans la mesure où les chambres où les nouveaux conseillers ont été désignés ont repris l'examen d'affaires en cours depuis le début sous prétexte qu'ils n'en avaient pas eu connaissance. De tels procédés ne peuvent qu'accroître l'arrière judiciaire.

L'arrière judiciaire au niveau des cours d'appel ne peut d'ailleurs uniquement être imputé au nombre trop restreint de conseillers. L'organisation du travail des cours d'appel devrait également être mise en cause. Il n'est pas rare qu'une chambre ne traite que trois affaires par jour.

Si, d'une part, le législateur accepte d'élargir les cadres du personnel des cours d'appel et d'adopter des mesures telles que celle qui est proposée par le présent projet, il faut d'autre part, que les magistrats acceptent parallèlement de mettre en cause certaines de leurs traditions et qu'une concertation intervienne entre les magistrats des cinq cours d'appel pour revoir leurs méthodes de travail.

Plusieurs membres déclarent à cet égard que la réforme des méthodes de travail qui est proposée dans le projet à l'examen suscite dès à présent de nettes réserves de la part de certains milieux des cours d'appel.

Dès lors, il n'est pas évident que le projet apporte une amélioration quant à la célérité avec laquelle sont examinés les dossiers au niveau des cours d'appel. Une réforme dans le sens préconisé ne sera efficiente que si les magistrats et les greffiers contribuent à sa réalisation.

Un membre ajoute, qu'avant de légiférer dans le sens préconisé par le projet de loi et de modifier profondément le principe de la collégialité, il conviendrait de connaître les résultats de la loi du 28 juin 1984 modifiant la loi du 3 avril 1953 d'organisation judiciaire quant à ces effets sur l'arrière judiciaire. Il faut relever, par exemple, qu'une fixation au rôle à la cour d'appel de Gand, où l'arrière judiciaire était le plus important, s'obtient dans un délai moins long qu'avant la mise en vigueur de la loi. Si les conséquences de

van beroep te Gent, waar de achterstand het grootst was, thans sneller geschiedt dan vóór de inwerkingtreding van de wet. Indien die wet gunstige gevolgen blijkt te hebben, dan is het niet verantwoord het onderhavige wetsontwerp aan te nemen, aangezien het nut daarvan nog moet worden bewezen.

De Vice-Eerste Minister verklaart dat het juist is dat men in verscheidene hoven van beroep eerder terughoudend staat tegenover het ontwerp. Het vraagstuk van de achterstand bij het gerecht kan niet uitsluitend door structuurwijzigingen worden opgelost, want ook de menselijke factor is een van de belangrijke oorzaken ervan. Hij meent nochtans dat de voorgestelde regeling kan bijdragen tot een ruime oplossing.

De achterstand bij de hoven en rechtbanken kan niet uitsluitend worden ingehaald door een uitbreiding van hun personeelsformaties; daarvoor zijn ook maatregelen vereist die — niet ieder afzonderlijk maar alle samen genomen — bijdragen tot de oplossing van het probleem.

Het onderhavige ontwerp behoort tot die maatregelen. Hij herinnert er voorts aan dat een aantal daarvan reeds werden getroffen, terwijl andere nog in voorbereiding zijn.

In verband met de organisatie van de arbeid bij de hoven van beroep voegt de Minister daar nog aan toe dat aan de magistraten van de hoven bezwaarlijk arbeidsnormen kunnen worden opgelegd.

2° Beginsel van de collegiale rechtspraak

Verscheidene leden menen dat men ten aanzien van dit wetsontwerp een genuanceerd standpunt dient in te nemen.

Het is een feit dat het beginsel van de collegiale rechtspraak, dat in de wet is ingeschreven, in de realiteit bijna nooit meer toegepast wordt. Het gebeurt maar zelden dat de drie raadsheren afzonderlijk kennis nemen van het dossier en pas beraadslagen nadat ieder van hen verslag heeft uitgebracht. In de praktijk wordt het werk verdeeld en geeft een raadsheer aan zijn collega's en ter zitting verslag over de zaak. Het belang van de collegiale rechtspraak moet dan ook gerelativeerd worden.

Zowel de magistraten als de leden van de balie hebben zich nochtans eerder terughoudend getoond tegenover de voorgestelde afwijking van het algemene beginsel van de toewijzing van de zaken aan kamers die uit drie raadsheren samengesteld zijn.

In verband met de verwijzing naar het voorbeeld van de Franse wetgeving merkt een lid op dat de gerechtelijke achterstand in Frankrijk nog veel zorgwekkender was dan in ons land. Een analogie met de toestand aldaar mag dan ook niet als argument worden aangevoerd om het onderhavige ontwerp te rechtvaardigen.

Volgens een ander lid is een van de belangrijkste bezwaren tegen het ontwerp dat één magistraat in beroep het werk van drie rechters van eerste aanleg aan een kritisch onderzoek zal moeten onderwerpen.

Daarop antwoordt de Vice-Eerste Minister dat het wetsontwerp met dat argument rekening heeft gehouden, aangezien bepaald is dat aan de kamers met één raadsheer alleen kunnen worden toegewezen het hoger beroep tegen beslissingen in burgerlijke zaken gewezen door de rechtbank van eerste aanleg met één rechter en het hoger beroep tegen beslissingen van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg en van de voorzitter van de rechtbank van koophandel, dus alle zaken gewezen door een alleenzettelend rechter.

Volgens de Vice-Eerste Minister is het beginsel van de collegiale rechtspraak des te minder doorslaggevend daar de mening van elk van de rechters ten opzichte van de motivering van het vonnis niet bekendgemaakt wordt. Dit in tegenstelling met wat bij de rechters in het Opperste gerechtshof van de Verenigde Staten de gewoonte is. Bovendien bestaat er in burgerlijke zaken geen magistraat-rapporteur zoals dat in strafzaken het geval is.

cette loi s'avéraient positives, il ne serait pas justifié d'adopter le projet de loi. L'utilité de celui-ci doit, en effet, être démontrée.

Le Vice-Premier Ministre déclare qu'il est vrai qu'une certaine réticence à l'égard du projet existe dans plusieurs cours d'appel. Le problème de l'arriéré judiciaire ne peut cependant uniquement être résorbé par des modifications de structures. L'élément humain est un facteur important dans les causes de cet arriéré. Il estime cependant que la solution préconisée contribuera à une solution globale.

La résorption de l'arriéré judiciaire ne peut être réalisée par le seul élargissement des cadres des cours et tribunaux mais par des mesures qui apportent — non chacune par elle-même mais dans leur ensemble — une solution à ce problème.

Le présent projet fait partie de ces mesures. Il rappelle, par ailleurs, qu'un certain nombre de celles-ci sont déjà intervenues tandis que d'autres sont en voie d'élaboration.

Il ajoute qu'en ce qui concerne le problème de l'organisation du travail dans les cours d'appel, il faut noter qu'il est difficile d'imposer des normes de travail aux magistrats de ces cours.

2° Principe de la collégialité

Plusieurs membres estiment qu'il y a lieu d'être nuancé à l'égard de ce projet de loi.

Il est vrai que le principe de la collégialité, s'il est inscrit dans la loi, n'est guère respecté dans la réalité. Il est rare que les trois conseillers prennent connaissance du dossier et délibèrent après avoir, chacun, fait rapport. Dans la pratique une division du travail intervient. De plus, il n'est pas rare qu'un conseiller soit plus actif que les deux autres. Dès lors, il faut relativiser l'importance de cette collégialité.

Tant les magistrats que les membres du barreau ont cependant manifesté une certaine hostilité à l'égard de la dérogation au principe général des chambres composées de trois conseillers.

En ce qui concerne la référence à l'exemple de la législation française, un membre note que l'arriéré judiciaire était beaucoup plus préoccupant en France que dans notre pays. Dès lors, une analogie avec la situation en France ne peut servir d'argument pour justifier le présent projet.

Selon un autre membre, l'objection fondamentale au projet réside dans le fait qu'un magistrat sera amené à remettre en question le travail de trois juges.

Le Vice-Premier Ministre déclare à cet égard que le projet de loi a tenu compte de cet argument dans la mesure où il a été précisé que ne pourraient être attribués aux chambres à conseiller unique les appels des décisions rendues en matière civile par une chambre du tribunal de première instance qui ne comprend qu'un juge et, les appels des décisions rendues par le président du tribunal de première instance et par le président du tribunal de commerce, c'est-à-dire les décisions rendues par un seul juge.

Le Vice-Premier Ministre estime que le principe de la collégialité est d'autant moins déterminant que, contrairement à la pratique au sein de la Cour suprême des Etats-Unis, l'opinion de chacun des juges à l'égard de la motivation du jugement n'est pas rendue publique. En outre, il n'y a pas au civil de magistrat rapporteur comme c'est le cas en matière pénale.

Bij de beoordeling van dit ontwerp dient men ook rekening te houden met de positieve ervaring die werd opgedaan op het vlak van de rechtbanken van eerste aanleg sinds daar in 1919 het stelsel van de alleenrechtsprekende rechter werd ingevoerd. De voorgestelde regeling, waarbij kamers met een raadsheer worden ingevoerd is derhalve helemaal geen improvisatie, ze is een uitbreiding van de huidige regeling tot de hoven van beroep.

Uit een vergelijkende studie van de verschillende Europese wetgevingen blijkt bovendien dat het beginsel van de collegiale rechtspraak niet alleen in Frankrijk doch ook nog in andere landen werd afgeschaft.

Zelfs in Groot-Brittannië, waarvan het rechtsbestel een voorbeeld is wat betreft de rechten van de verdediging, wordt ook in hoger beroep uitspraak gedaan door een alleenzetelend rechter. Al gaat de vergelijking niet op alle gebieden op, toch is het een feit dat de regel van de collegiale rechtspraak daar niet als essentieel wordt aangezien.

Een lid merkt evenwel op dat de opleiding van de Belgische magistraten niet te vergelijken is met die van rechters in de Angelsaksische landen.

Een vergelijking met het in die landen bestaande systeem van de alleenrechtsprekende rechter is derhalve niet mogelijk.

Zoals reeds aangestipt heeft het ontwerp een zekere opschudding verwekt bij de magistraten, die voor de hervorming terugdeinzen.

De Vice-Eerste Minister verklaart dat sommigen de draagwijdte van het wetsontwerp overdreven hebben, daar het aantal zaken dat naar de kamers met één raadsheer zal worden verwezen eerder beperkt zal zijn. De procureurs-generaal, die trouwens hun afkeuring hadden uitgesproken over het beginsel dat aan het ontwerp ten grondslag ligt, schijnen teruggekomen te zijn van die mening, aangezien sommigen van hen zelfs om een uitbreiding van het systeem tot de verkeerszaken hebben verzocht.

Tot besluit verklaart de Minister dat men vertrouwen dient te hebben in de verantwoordelijkheidszin van de rechters. Wanneer zij alleen zetelen, zullen zij zelfvertrouwen krijgen en zich verder bekwamen.

Een lid herinnert er bovendien aan dat de verwijzing van een zaak naar een kamer met drie raadsheren zal geschieden op verzoek van de eiser of van de gedaagde zonder dat dit verzoek met redenen moet worden omkleed. Men kan dus niet beweren dat het beginsel van de collegiale rechtspraak verlaten wordt.

Een lid meent dat het ontwerp weinig kans maakt om door de Senaat aanvaard te worden, juist omdat het beginsel van de collegiale rechtspraak verlaten wordt.

De Vice-Eerste Minister herinnert eraan dat de heer Cooreman een wetsvoorstel heeft ingediend dat hetzelfde doel nastreeft als het voorliggende ontwerp. Hij geeft dan ook als zijn mening te kennen dat de Senaat zich niet tegen het ontwerp zal keren.

Verscheidene leden menen dat het verlaten van het beginsel van de collegiale rechtspraak in de praktijk gevolgen zal hebben, die niet over het hoofd mogen worden gezien :

1) De arresten zullen niet meer anoniem zijn. De Vice-Eerste Minister verklaart dat het geheim van het beraad geen essentieel probleem is en bovendien lopen de meningen uiteen over de vraag of die waarborg wel zo belangrijk is.

2) De aanwezigheid van drie raadsleden stond borg voor een zekere vastheid en eenheid in de rechtspraak van de hoven van beroep. Het feit dat de raadsheren alleen zullen zetelen zal met zich brengen dat de eenheid van de rechtspraak minder gemakkelijk gehandhaafd zal kunnen worden.

Pour apprécier la pertinence du présent projet, il convient également de tenir compte de l'expérience positive qui a été acquise au niveau des tribunaux de première instance depuis que le système du juge unique a été instauré en 1919. Le système proposé, qui consiste à créer des chambres à conseiller unique, n'est dès lors nullement improvisé : il constitue une extension du système actuel aux cours d'appel.

Il résulte en outre d'une étude comparative des différentes législations européennes que le principe de la collégialité a été abandonné non seulement en France, mais aussi dans d'autres pays.

Même en Grande-Bretagne dont le droit est considéré comme un modèle en matière de droits de la défense, le juge unique existe même au degré d'appel. Si une comparation ne se justifie pas sur tous les plans, il faut cependant noter que la règle de la collégialité n'y est pas considérée comme une règle essentielle.

La remarque est cependant faite que la formation des magistrats en Belgique n'est pas comparable à celle qui existe dans les pays anglo-saxons.

Dès lors, une comparaison avec le système du juge unique existant dans ces pays n'est pas possible.

Comme il a déjà été observé, le projet suscite une grande émotion parmi les magistrats qui craignent la réforme comme telle.

Le Vice-Premier Ministre déclare que d'aucuns ont amplifié la portée du projet de loi. Le nombre des causes qui seront renvoyées aux chambres à un conseiller sera cependant limité. Les procureurs généraux, qui avaient d'ailleurs manifesté leur désapprobation à l'égard du principe à la base du projet, semblent être revenus sur cette opinion puisque certains d'entre eux ont même demandé une extension du système aux affaires de roulage, c'est-à-dire à des procès pénaux.

Le Vice-Premier Ministre conclut qu'il faut faire confiance au sens de la responsabilité des juges. En siégeant seuls, ils auront confiance en eux-mêmes et développeront leurs capacités.

Un membre rappelle en outre que la cause sera renvoyée à une chambre de trois conseillers, à la demande de l'appelant ou de l'intimé et ceci sans que cette demande ne doive être motivée. Dès lors, il ne peut être affirmé que le principe de la collégialité n'est plus respecté.

Un membre estime que dans la mesure où il abandonne le principe de la collégialité, le projet a peu de chances d'être adopté par le Sénat.

Le Vice-Premier Ministre rappelle que M. Cooreman a déposé une proposition de loi qui procède du même objectif que le projet. Dès lors, il est d'avis que le Sénat ne sera pas hostile au projet.

Plusieurs membres estiment qu'en pratique l'abandon du principe de la collégialité aura des conséquences qu'il convient de souligner :

1) L'anonymat des arrêts ne sera plus respecté. Le Vice-Premier Ministre déclare que le secret du délibéré n'est pas un problème primordial. Les opinions divergent en outre en ce qui concerne l'intérêt de cette garantie.

2) La présence de trois conseillers assurait une certaine constance dans la jurisprudence des cours. Le fait que les conseillers siègeront seuls impliquent que l'uniformité de la jurisprudence sera plus difficile à assurer.

De Vice-Eerste Minister herinnert eraan dat de hoven en zelfs de kamers van eenzelfde hof niet altijd op dezelfde wijze rechtspreken.

Een lid voegt eraan toe dat het aan Hof van Cassatie is om de eenheid van de rechtspraak te verzekeren.

3) Gevreesd kan worden dat het ontbreken van enig beraad en een bepaalde vorm van specialisatie zullen resulteren in een immobilisme van de rechtspraak, zoals dat reeds bestaat op het gebied van het hoger beroep tegen de door de rechters in de jeugdrechtbanken gewezen vonnissen. Het gevaar bestaat dus dat een door bepaalde rechters gevestigde restrictieve interpretatie van de wet jarenlang wordt gehandhaafd.

4) Tenslotte verklaart een lid dat de voorgestelde regeling niet erg logisch is, aangezien bepaald is dat het hoger beroep tegen de door een alleenstaand rechter uitgesproken vonnissen door één raadsheer zal worden behandeld, terwijl het hoger beroep tegen vonnissen gewezen door een rechtbank met drie rechters aan kamers met drie raadsheren zal worden toegewezen. Het zou veel beter zijn het beroep tegen een beslissing van een alleenrechtsprekend rechter toe te wijzen aan een kamer met drie raadsheren.

3° Bekwaamheid om als alleenzetelend raadsheer op te treden

De vraag rijst of er genoeg magistraten zijn die bekwaam zijn om het ambt van alleenzetelend raadsheer uit te oefenen.

Volgens verschillende leden en de Vice-Eerste Minister rijst de vraag over de bekwaamheid niet zo sterk op het vlak van de hoven van beroep. De meeste raadsheren hebben reeds een loopbaan en konden ruime ondervinding opdoen. Soms hebben zij reeds als alleenrechtsprekend rechter gefungeerd, hetzij in bepaalde zaken in de rechtbanken van eerste aanleg, hetzij als kamervoorzitter in de rechtbank van koophandel.

Tenslotte dient men ook vertrouwen te stellen in de eerste voorzitter van het Hof van beroep die de magistraten aanstelt die als alleenzetelend raadsheer zullen zetelen.

De magistraten zijn bovendien ook tot op zekere hoogte gespecialiseerd en er zijn nu reeds bepaalde kamers in de hoven die gespecialiseerd zijn. De eerste voorzitter van het hof van beroep zal met een en ander rekening houden bij de verdeling van de zaken en de samenstelling van de kamers.

Ook bestaat de voorgestelde regeling reeds voor het hoger beroep tegen vonnissen van de jeugdrechtbanken zonder dat op dat vlak ooit enig probleem inzake de bekwaamheid van de magistraten gerezen is.

Een ander lid wijst erop dat er evenmin ooit problemen geweest zijn bij het Arbeidshof, waar de rol van de magistraat met die van de alleenrechtsprekende raadsheer kan worden vergeleken aangezien de rol van de rechters in sociale zaken beperkt is.

4° Advies van het openbaar ministerie

Een lid merkt op dat het een illusie is te denken dat een kamer met drie raadsheren beter werk presteert dan een kamer met één raadsheer. Hij wijst er echter op dat het verplichte karakter van het advies van het openbaar ministerie voor de aan de alleenrechtsprekende rechter voorgelegde zaken werd afgeschaft door de wet van 4 mei 1984 tot wijziging van artikel 765 van het Gerechtelijk Wetboek, behalve in de gevallen waarin de wet dat advies uitdrukkelijk voorschrijft.

Le Vice-Premier Ministre rappelle que des différences jurisprudentielles existent déjà actuellement entre les cours et entre les chambres d'une même cour.

Un membre ajoute que la Cour de cassation assure l'uniformité de la jurisprudence.

3) Du fait de l'absence de délibéré et d'une certaine spécialisation, un immobilisme de la jurisprudence semblable à celui qui existe déjà en matière d'appels des jugements rendus par le juge du tribunal de la jeunesse, est à craindre. Un risque existe donc qu'une interprétation limitative de certains juges se perpétue pendant plusieurs années.

4) Enfin, un membre déclare que le système préconisé est peu logique dans la mesure où il prévoit que l'appel de jugements prononcés par un seul juge sera examiné par un conseiller unique alors que l'appel de jugements prononcés par un tribunal composé de trois juges sera attribué à des chambres composées de trois conseillers. Il serait préférable d'attribuer les recours des décisions prononcées par un juge unique à des chambres composées de trois conseillers.

3° Capacité pour siéger en qualité de conseiller unique

On peut se demander s'il existe suffisamment de magistrats capables de remplir les fonctions de conseiller unique.

Plusieurs membres ainsi que le Vice-Premier Ministre estiment que le problème de la capacité ne se pose pas tellement au niveau des cours d'appel. En effet, la plupart des conseillers ont déjà pu acquérir une vaste expérience et certains d'entre eux ont déjà siégé en tant que juge unique soit au sein des tribunaux de première instance, soit en qualité de président de chambre au tribunal de commerce.

Enfin, il faut également faire confiance au premier président de la cour d'appel, à qui il appartiendra de désigner les magistrats qui siégeront en tant que conseiller unique.

Les magistrats ont en outre acquis un certain degré de spécialisation et certaines chambres des cours d'appel se sont d'ores et déjà spécialisées. Le premier président de la cour d'appel tiendra compte de ces éléments pour distribuer les affaires et déterminer la composition des chambres.

Le système proposé existe par ailleurs déjà pour les appels interjetés contre les jugements des tribunaux de la jeunesse, sans que la capacité des magistrats ait jamais posé le moindre problème.

Un autre membre fait observer que l'on n'a jamais non plus constaté le moindre problème à la cour du travail, où le rôle du magistrat est comparable à celui du conseiller unique, étant donné que le rôle des juges sociaux est limité.

4° Avis du ministère public

Un membre observe que s'il est illusoire de croire qu'une chambre à trois conseillers fournit un meilleur travail qu'une chambre à conseiller unique, il y a lieu cependant d'insister sur le fait que par la loi du 4 mai 1984 modifiant l'article 765 du Code judiciaire, le caractère obligatoire de l'avis du ministère public dans les causes soumises au juge unique a été supprimé sauf dans les cas où la loi le prévoit expressément.

Dientengevolge zal de rechter in een aantal gevallen en zelfs voor belangrijke zaken alleen uitspraak doen in eerste aanleg zonder het advies van het openbaar ministerie in te winnen en zal de alleenzettelende raadshere op zijn beurt, in hoger beroep, alleen rechtspreken zonder enig begeleidend advies.

Aangezien het advies van het openbaar ministerie verplicht is in de in artikel 764 van het Gerechtelijk Wetboek opgesomde gevallen, rijst de vraag of de rechtspleging niet eenvormig dient te worden gemaakt, zodat ten minste altijd twee personen kennis nemen van het dossier. Bijgevolg zou er een advies moeten zijn indien de zaak naar een kamer met één raadshere verwezen wordt. Het advies zou slechts in dat geval noodzakelijk zijn, aangezien in de andere zaken de aanwezigheid van drie raadsheren een waarborg is.

Een lid is het met die suggestie eens omdat het advies van het openbaar ministerie in het hier bedoelde geval meer rechtszekerheid biedt.

De Vice-Eerste Minister oppert geen fundamenteel bezwaar tegen die suggestie, maar hij herinnert er toch aan dat om het even welke zaak aan het openbaar ministerie kan worden medegedeeld, op verzoek van het laatstgenoemde of ongevraagd. Bovendien oordeelt hij dat de motieven die ten grondslag lagen aan de wet van 4 mei 1984, eveneens gelden t.a.v. de hoven van beroep.

5° Financiële gevolgen

Een lid wijst erop dat de goedkeuring van het wetsontwerp een vermeerdering van het aantal kamers van de hoven van beroep impliceert en bijgevolg ook meer werk voor de griffies meebrengt. Derhalve rijst de vraag of men rekening heeft gehouden met de noodzaak van de uitbreiding der personeelsformaties van de griffies van de hoven van beroep en met de financiële gevolgen daarvan.

6° Zaken die naar de kamers met een alleenzettelend raadshere kunnen worden verwezen

De Commissie gaat in grote lijnen akkoord met de materies die zouden worden toevertrouwd aan kamers met één raadshere.

Sommige leden stellen echter de vraag of het wel verantwoord is aan een kamer met een raadshere ook het hoger beroep toe te wijzen tegen beslissingen in burgerlijke zaken gewezen door een kamer met één rechter van de rechtbank van eerste aanleg of tegen beslissingen van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg en van de rechtbank van koophandel.

In bepaalde burgerrechtelijke zaken staan soms grote belangen op het spel en het kan om zeer ingewikkelde zaken gaan, waarmede ook nog aanzienlijke bedragen gemoeid zijn, b.v. inzake schadevergoeding.

Ook de gevallen die in kortgeding behandeld en beslist worden, zijn steeds talrijker en ingewikkelder, o.m. in faillissementen en inzake vorderingen tot staking met toepassing van de wet op de handelspraktijken. In vele gevallen gaat het argument niet meer op dat in kortgeding de grond van de zaak niet wordt geraakt.

Volgens een lid biedt de toewijzing aan de kamer met een of drie raadsheren volgens het criterium van « de behoeften van de dienst » aan de rechtzoekende zeker geen voldoende waarborgen.

Dès lors, dans un certain nombre de cas et ceci même pour des matières importantes, le juge statuera seul en première instance sans avis du ministère public et le conseiller unique se prononcera seul à son tour, en appel.

L'avis du ministère public étant obligatoire dans les cas prévus à l'article 764 du Code judiciaire, la question se pose de savoir s'il ne faudrait pas uniformiser la procédure afin qu'au moins deux personnes aient toujours connaissance du dossier. Dès lors, il conviendrait de prévoir cet avis si l'affaire est renvoyée à une chambre à conseiller unique. Cet avis ne serait nécessaire que dans ce cas là étant donné que si la chambre est composée de trois conseillers la présence de ceux-ci constitue une garantie.

Un membre approuve cette suggestion, l'avis du ministère public dans le cas évoqué présente une sécurité plus grande et n'est certes pas superfétatoire.

Le Vice-Premier Ministre déclare ne pas avoir d'objection fondamentale à l'égard de cette suggestion mais rappelle que toute cause peut être communiquée au Ministère public, à la demande de celui-ci ou d'office. Il estime, en outre, que les raisons qui ont inspiré la loi du 4 mai 1984 valent également au niveau des cours d'appel.

5° Répercussions financières

Un membre souligne encore le fait que l'adoption du projet de loi implique une augmentation du nombre des chambres des cours d'appel et, par conséquent, un accroissement du travail des greffes. La question se pose dès lors de savoir si les répercussions financières de l'élargissement des cadres des greffes des cours d'appel ont été prises en considération.

6° Affaires susceptibles d'être déferées aux chambres à conseiller unique

La Commission est d'accord, pour l'essentiel, sur les matières qui seraient déferées aux chambres à conseiller unique.

Certains membres demandent cependant s'il est bien justifié d'attribuer également à une chambre à conseiller unique les appels des décisions rendues en matière civile par une chambre du tribunal de première instance ne comprenant qu'un juge ou des décisions rendues par le président du tribunal de première instance et par le président du tribunal de commerce.

Les intérêts en jeu dans certaines affaires civiles sont parfois très importants et il peut en outre s'agir d'affaires très complexes qui portent sur des montants considérables, comme par exemple en matière de réparation de dommages.

Le nombre et la complexité des affaires examinées et tranchées en référé ne cessent également de croître. Il en va notamment ainsi des affaires en matière de faillites et des actions en cessation engagées en application de la loi sur les pratiques du commerce. Nombreux sont les cas où l'argument selon lequel le référé ne préjuge pas le fond de l'affaire serait dénué de toute pertinence.

Un membre estime que l'attribution des affaires aux chambres composées de trois conseillers ou à celles comprenant un seul membre en fonction des « nécessités du service » n'offre en aucun cas des garanties suffisantes au justiciable.

Een lid stelt voor een minder subjectief criterium toe te passen, b.v. de bevoegdheid *ratione summae*.

Andere leden pleiten voor het bepalen van een bevoegdheid *ratione materiae*: bepaalde zaken zoals faillissementen dienen uitgesloten te worden van het toepassingsgebied van de wet, terwijl andere minder belangrijke zaken bij de uitzonderingen zouden kunnen worden gerangschikt. Een lid meent echter dat die uitzonderingen zoveel mogelijk beperkt moeten worden.

De Vice-Eerste Minister meent dat een criterium in verband met het belang van een zaak moeilijk vast te leggen is. Derhalve is hij de mening toegedaan dat het best is de algemene regel van de kamers met drie raadsheren te behouden en op deze regel in de wet nauwkeurig omschreven uitzonderingen op te nemen.

Bovendien herinnert hij eraan dat in strafzaken geen uitzondering bestaat, noch voorgesteld wordt op de regel van de kamers met drie raadsheren.

De Vice-Eerste Minister voegt eraan toe dat de mogelijkheid kan worden onderzocht om de bij het ontwerp bedoelde gevallen uit te breiden, ofschoon hij daar de noodzaak niet van inziet.

Anderzijds scheidt de invoering van een bevoegdheid *ratione summae* naar zijn gevoelen tevens een ongelijkheid tussen de rechtzoekenden, aangezien de zaak naargelang het belang ervan naar een kamer met één raadshere of naar een kamer met drie raadsheren verwezen zal worden. De rechtzoekenden zouden dus geen recht meer hebben op dezelfde waarborgen.

In verband met het hoger beroep tegen een in kortgeding gewezen beslissing herinnert hij eraan dat het om dringende en voorlopige beslissingen gaat en in dat stadium van de rechtspleging geen vonnis ten gronde wordt gewezen.

Het maakt derhalve maar weinig uit of het hoger beroep onder een kamer met één raadshere dan wel onder een kamer met drie raadsheren ressorteert.

Verscheidene leden menen dat de zaken waarvoor deze rechtspleging wordt ingevoerd, dienen te worden uitgebreid tot de verkeerszaken zonder dodelijke afloop. Deze zaken zijn immers oorzaak van een belangrijk deel van de feitelijke achterstand, daar sommige verzekeringsmaatschappijen het hoger beroep hanteren om de zaken op de lange baan te schuiven.

Andere leden menen evenwel dat verkeersongevallen soms belangrijker zijn wanneer er geen doden zijn, maar alleen gewonden of personen met een invaliditeit. De omvang van de schadevergoeding bij invaliditeit kan zeer aanzienlijk zijn en de berekening ervan moeilijk. Derhalve is het verantwoord dat drie raadsheren kennis nemen van die zaken. De Vice-Eerste Minister verklaart dat bepaalde procureurs-generaal voorgesteld hebben het ontwerp tot die aangelegenheden uit te breiden. Dat voorstel werd niet aanvaard, aangezien de Regering het ontwerp niet wenst uit te breiden tot de strafzaken. Het is dan ook logisch dat verkeerszaken geweerd worden.

Met betrekking tot de overbelasting van de rollen door gevallen waarin hoger beroep bij wijze van vertragsmaneuvers ingesteld wordt, meent de Vice-Eerste Minister dat dit probleem zou kunnen worden opgelost door de vonnissen bij voorraad uit te voeren en door een Waarborgfonds op te richten dat het mogelijk zou maken de uitbetaalde bedragen terug te storten wanneer het vonnis niet wordt bevestigd door het arrest.

Er moet immers een einde komen aan die gevallen van hoger beroep die niet anders dan een vertragsmaneuver zijn, alsmede aan de speculaties van de verzekeringsmaatschappijen die de betaling van de door hen verschuldigde bedragen uitstellen om de meest gunstige rente te kunnen genieten.

Un membre propose d'appliquer un critère moins subjectif, par exemple la compétence *ratione summae*.

D'autres membres plaident pour la détermination d'une compétence *ratione materiae*: certaines affaires, telles que les faillites, devraient être exclues du champ d'application de la loi, tandis que d'autres, moins importantes, pourraient être rangées parmi les exceptions. Un membre estime cependant que la liste de ces exceptions devrait être limitée au maximum.

Le Vice-Premier Ministre estime que le critère lié à l'importance de la cause est difficile à définir dans la mesure où il implique un certain subjectivisme. Dès lors, il estime que la règle générale des chambres à trois conseillers à laquelle des exceptions précises sont prévues par la loi, doit prévaloir.

Il rappelle en outre qu'en matière pénale les chambres à trois conseillers ne connaissent aucune exception.

Le Vice-Premier Ministre ajoute que la possibilité d'étendre les cas visés par le projet peut être examinée. Il estime cependant que la nécessité ne s'en impose pas.

En ce qui concerne l'instauration d'une compétence *ratione summae*, il est d'avis qu'elle instaure une inégalité entre les justiciables dans la mesure où selon l'importance de l'affaire elle sera déferée à une chambre à conseiller unique ou à une chambre à trois conseillers. Ils n'auraient donc plus droit aux mêmes garanties.

En ce qui concerne l'appel d'une décision en référé, il rappelle qu'il s'agit de décisions urgentes et provisoires et qu'un jugement quant au fonds n'intervient pas à ce stade de la procédure.

Dès lors, peu importe que l'appel soit du ressort d'une chambre à conseiller unique ou d'une chambre à trois conseillers.

Plusieurs membres estiment que cette procédure devrait également être instaurée pour les affaires de roulage n'ayant pas occasionné de mort. Ces affaires sont en effet responsables d'une partie importante de l'arriéré judiciaire, du fait que certaines compagnies d'assurances utilisent la procédure d'appel uniquement comme moyen dilatoire.

D'autres membres considèrent toutefois que les affaires de roulage sont parfois plus importantes lorsque l'accident n'a pas occasionné de mort mais qu'il a provoqué des blessures ou une invalidité. Quant il y a invalidité, les dommages-intérêts peuvent être très élevés et leur fixation peut être très difficile. Il convient dès lors que trois conseillers connaissent de ces affaires. Le Vice-Premier Ministre déclare que certains procureurs généraux ont également suggéré l'élargissement du projet en cette matière. Cette proposition n'a cependant pas été retenue étant donné qu'une des options principales du Gouvernement est de ne pas étendre le projet aux causes pénales. Dès lors, il est logique d'écarter les affaires de roulage.

En ce qui concerne l'encombrement des rôles par des appels dilatoires, le Vice-Premier Ministre estime qu'une solution consisterait à exécuter les jugements au provisoire et à créer un Fonds de garantie qui permettrait de restituer les sommes payées si l'arrêt ne confirme pas le jugement.

Il faut en effet mettre fin à ces appels dilatoires et aux spéculations de compagnies d'assurances retardant l'échéance de paiement pour bénéficier de l'intérêt le plus favorable.

Overigens zij aangestipt dat de hervorming nog altijd in de gewenste zin kan worden uitgebreid, wanneer de ermee opgedane ervaring positief uitvalt.

III. Bespreking van en stemmingen over de artikelen

Artikel 1

Een lid vindt de tekst van artikel 1 niet erg duidelijk. Uit de tekst blijkt niet dat het beginsel van de collegiale rechtspraak bekrachtigd wordt, want er is alleen bepaald dat de kamers van het hof van beroep zitting houden ofwel met drie raadsheren in het hof van beroep, ofwel met één lid, kamervoorzitter of raadsheer in het hof.

De Vice-Eerste Minister verklaart dat het artikel moet worden gelezen in samenhang met artikel 6, dat bepaalt welke zaken aan de kamer met één raadsheer kunnen worden toegewezen: benevens het hoger beroep tegen vonnissen van de rechter in de jeugdrechtbank zijn dat de voorzieningen die in het nieuwe artikel 109bis van het Gerechtelijk Wetboek worden opgesomd.

De overige voorzieningen blijven toegewezen aan de kamer met drie raadsheren, die over een residuaire bevoegdheid beschikken. De kamers met drie raadsheren blijven derhalve de regel.

Het lid meent evenwel dat artikel 1 in dat geval beter zou moeten worden geformuleerd door te bepalen dat de collegiale rechtspraak de algemene regel is, behalve in de opgesomde gevallen waarvoor een kamer met één raadsheer bevoegd is.

Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.

Art. 2 tot 5

Over de artikelen 2 tot 5 zijn er geen opmerkingen en ze worden eenparig aangenomen.

Art. 6

Op dit fundamentele artikel zijn tal van amendementen ingediend. De bespreking ervan verliep als volgt:

A. Alternatieve oplossingen

Verschillende leden kanten zich tegen het feit dat sommige zaken automatisch naar een kamer met één raadsheer worden verwezen.

1) Akkoord van de partijen

Een lid leidt uit de algemene bespreking af dat het criterium voor de toewijzing, waarin het ontwerp voorziet, weinig objectief is. Om de redenen die tijdens die algemene bespreking werden aangevoerd tegen de toewijzing van sommige zaken aan een kamer met één raadsheer, vindt hij dat de partijen vooraf akkoord moeten gaan.

Bijgevolg stelt de heer Baert een amendement voor (Stuk n° 1008/2-II) om te bepalen dat de in artikel 109bis, § 2, 1° tot 4°, van het ontwerp bedoelde zaken aan een kamer met één raadsheer « kunnen » worden toegewezen. Er wordt daarbij evenwel gepreciseerd dat zulks pas kan gebeuren als

Il faut en outre noter qu'ultérieurement, si la réforme s'avère positive, il sera toujours possible de l'étendre dans le sens préconisé.

III. Discussion et votes des articles

Article 1

Un membre est d'avis que la rédaction de l'article 1er est peu claire. Il n'apparaît pas que le projet de loi consacre le principe de la collégialité. En effet, il dispose simplement que les chambres de la cour d'appel siègent soit au nombre de trois conseillers à la cour, y compris le président, soit au nombre d'un seul membre, président de chambre ou conseiller à la cour.

Le Vice-Premier Ministre déclare que cet article doit être lu en parallèle avec l'article 6 selon lequel, outre les appels des jugements rendus par le juge au tribunal de la jeunesse, peuvent être soumis aux chambres à juge unique, les recours énumérés dans le nouvel article 109bis du Code judiciaire.

Les autres recours restent attribués aux chambres composées de trois conseillers qui disposent donc d'une compétence résiduaire. Les chambres à trois conseillers restent donc la règle générale.

L'intervenant estime cependant que dans ce cas l'article 1er devrait être mieux rédigé en prévoyant que la collégialité est la règle sauf dans les cas énumérés pour lesquels une chambre à conseiller unique peut être compétente.

L'article 1 est adopté à l'unanimité.

Art. 2 à 5

Les articles 2 à 5 ne font pas l'objet de discussion et sont adoptés à l'unanimité.

Art. 6

Cet article fondamental a fait l'objet de nombreux amendements. Leur discussion peut se résumer comme suit:

A. Solutions alternatives

Plusieurs membres contestent l'automatisme de l'attribution de certaines affaires à une chambre à conseiller unique.

1) Consentement des parties

Se référant à la discussion générale, un membre déclare que le critère d'attribution prévu par le projet est peu objectif. En outre, pour les raisons invoquées lors de la discussion générale à l'encontre de l'attribution des affaires à une chambre à conseiller unique, il estime que le consentement préalable des parties doit être requis.

Dès lors, M. Baert dépose un amendement (Doc. n° 1008/2-II) tendant à prévoir que les affaires prévues par l'article 109bis, § 2, 1° à 4° du projet « peuvent » être attribuées aux chambres ne comprenant qu'un membre. Il est cependant prévu qu'une affaire ne sera attribuée à une

de in het geding betrokken partijen daarmee akkoord gaan. Dit akkoord dient aan de griffie te worden meegedeeld uiterlijk op het ogenblik waarop een rechtsdag wordt gevraagd overeenkomstig artikel 750 van het Gerechtelijk Wetboek.

De Vice-Eerste Minister verklaart dat die oplossing, welke met het wetsvoorstel van de heer Cooreman overeenstemt, door de Regering in overweging is genomen. Zij werd evenwel terzijde geschoven na het advies van de Raad van State over een voorontwerp van wet in die zin. Uit dat advies bleek namelijk dat een dergelijke regeling zou leiden tot een desorganisatie in de toewijzing van de zaken aan de kamers en dat het onmogelijk zou worden een rechtsdag vast te stellen. Gezien het te geringe aantal kamers zou ze overigens moeilijk in de praktijk gebracht kunnen worden.

2) Voorafgaand akkoord van de partijen

Een ander lid vindt eveneens dat het criterium « volgens de behoeften van de dienst » de rechtzoekenden weinig waarborgen biedt. Hoewel in de loop van de algemene bespreking gebleken is dat het in § 2, 1° en 2° bedoelde hoger beroep geen probleem vormt, kunnen de in § 2, 3° en 4° bedoelde voorzieningen en vorderingen over geschillen handelen die te belangrijk zijn om de verwijzing alleen aan het oordeel van de eerste voorzitter van het hof over te laten.

Aan het ontbreken van een objectief criterium wordt in het artikel enigszins verholpen door te bepalen dat het hoger beroep toegewezen wordt aan een kamer met drie raadsheren indien zulks wordt aangevraagd door de eiser en, door de gedaagde, behalve ingeval daaruit een vertraging bij de beoordeling van de zaak zou voortvloeien. Volgens het lid zou het echter beter zijn deze procedure om te keren en te stellen dat de zaak alleen aan een kamer met één raadsheer kan worden toegewezen, indien de partijen zich daarover vooraf akkoord hebben verklaard. Aangezien het over louter particuliere belangen gaat, kunnen de partijen overeenkomen hun geschil toe te wijzen aan kamers met één raadsheer wanneer zij van oordeel zijn dat die verwijzing een gunstige invloed op de afwikkeling van hun zaak zal hebben. Gaat het om een eenvoudige zaak, dan zullen de partijen een snelle oplossing en dus die regeling verkiezen. De vraag van toewijzing dient dan echter uitdrukkelijk en vooraf aan de betrokken partijen te worden gesteld ten einde de rechten van de rechtzoekenden te waarborgen. Bijgevolg zou de verwijzing naar een kamer met drie raadsheren de algemene regel vormen. De uitzondering zou dan hierin bestaan, dat de partijen in alle burgerlijke zaken van die algemene regel kunnen afwijken. Ze zouden aldus zelf oordelen wat voor hen de voordeligste oplossing is. Een dergelijke regeling zou logischer en ook doorzichtiger zijn. Bovendien zou ze beter bijdragen tot de ontlasting van de hoven van beroep, daar veel meer zaken dan voorzien in § 2, 3° en 4°, in aanmerking zouden komen voor een verwijzing naar een kamer met één raadsheer.

Dienaangaande vraagt een lid om hoeveel voorzieningen en vorderingen op grond van de artikelen 603, 4°, 606 en 1718-2 van het Gerechtelijk Wetboek het gaat ten einde zich een oordeel te kunnen vormen over de draagwijdte van het ontwerp.

Aansluitend op zijn voorgaande argumentering dient de heer Mottard een amendement in (Stuk n° 1008/4-I) ten einde de §§ 1 en 2 door de volgende bepaling te vervangen :

Aan de kamers met één lid worden toegewezen :

1° het hoger beroep tegen vonnissen van de rechter in de jeugdrechtbank;

2° de voorzieningen bedoeld in artikel 603, 4°;

3° de vorderingen gegrond op de artikelen 606 en 1718-2;

chambre ne comprenant qu'un membre que lorsque les parties y consentent. Le greffe doit être avisé de ce consentement au plus tard au moment de la demande de fixation faite conformément à l'article 750 du Code judiciaire.

Le Vice-Premier Ministre déclare que cette solution qui correspond à la proposition de loi de M. Cooreman a été envisagée par le Gouvernement qui y a cependant renoncé étant donné que l'avis du Conseil d'Etat sur un avant-projet de loi allant dans ce sens, relève qu'elle implique une désorganisation de l'attribution des affaires aux chambres et une impossibilité de prévoir la fixation des affaires. Elle serait par ailleurs irréalisable étant donné le nombre trop peu important de chambres.

2) Accord préalable des parties

Un autre membre estime également que le critère « selon les nécessités du service » offre peu de garanties aux justiciables. S'il est apparu au cours de la discussion générale que les recours visés au § 2, 1° et 2° ne posent pas de problème, ceux prévus au § 2, 3° et 4° peuvent concerner des litiges trop importants pour laisser le renvoi à la seule appréciation du premier président de la cour.

Il est remédié dans une certaine mesure à l'absence de critère objectif par le fait que l'article prévoit que l'appel est attribué à une chambre composée de trois conseillers lorsque la demande en est faite par l'appelant ou, sauf les cas où il en résulterait un retard dans le jugement de la cause, par l'intimé. Le membre estime cependant qu'il serait préférable de renverser cette procédure et de prévoir que l'affaire ne peut être attribuée à une chambre à conseiller unique que si les parties ont préalablement accepté qu'il en soit ainsi. Il estime que s'agissant d'intérêts purement privés, les parties peuvent convenir d'attribuer leur litige à des chambres à juge unique si elles estiment que ce renvoi aura des effets positifs sur l'avancement de l'examen de l'affaire qui les concernent. Si l'affaire est simple, les parties préféreront une solution rapide et choisiront ce système. Il convient cependant que la question de l'attribution soit posée expressément au préalable aux parties concernées afin de garantir les droits des justiciables. Dès lors, la règle générale serait le renvoi à une chambre composée de trois conseillers. L'exception consisterait à permettre aux parties de convenir de déroger à cette règle générale en toute matière civile. Elles resteraient ainsi juge de leur intérêt. Ce système serait plus logique et plus clair. De surcroît, il répondrait mieux au souci de désencombrer les cours d'appel, puisque beaucoup plus de causes qu'il n'est prévu au § 2, 3° et 4°, seraient susceptibles d'être attribuées à une chambre à conseiller unique.

A cet égard, un membre s'informe du nombre de recours et de demandes fondés sur l'article 603, 4°, 606 et 1718-2 du Code judiciaire afin d'apprécier la portée du projet.

Compte tenu de son argumentation précédente, M. Mottard dépose un amendement (Doc. n° 1008/4, I) tendant à remplacer les §§ 1er et 2 par la disposition suivante :

« Sont attribués aux chambres ne comprenant qu'un membre :

1° les appels des jugements rendus par le juge au tribunal de la jeunesse;

2° les recours visés à l'article 603, 4°;

3° les demandes fondées sur les articles 606 et 1718-2;

4° het hoger beroep, de voorzieningen en de vorderingen indien zulks door de eiser in zijn hoofdakke van hoger beroep wordt aangevraagd en de gedaagde binnen een maand te rekenen van de betekening of de kennisgeving van de akte van hoger beroep niet verklaard heeft zich daartegen te verzetten.

Dat verzet wordt gedaan bij een ter post aangetekende brief en binnen de bovenstaande termijn gericht aan de griffier der rollen. »

Een lid schaart zich achter dat voorstel. Hij kan er niet mede akkoord gaan dat in artikel 6 bepaald wordt dat aan de vraag van betrokkene geen gevolg kan worden gegeven ingeval daaruit enige vertraging bij de beoordeling van de zaak mocht voortvloeien. Die voorwaarde impliceert immers andermaal dat rekening wordt gehouden met de behoeften van de dienst en niet met de belangrijkheid van de zaak. Alleen de efficiëntie wordt hier in aanmerking genomen en niet het belang van de partijen. Bijgevolg verdient de thans gebruikelijke verwijzing van de zaken naar kamers met drie raadsheren aanbeveling, niet als mogelijkheid, maar als algemene regel, waarvan alleen de partijen in gezamenlijk overleg kunnen afwijken.

Een andere spreker verklaart dat er gelijkenis bestaat met de schriftelijke procedure, waarvoor eveneens de instemming van de partijen vereist is. Hij vindt bovendien dat een groot aantal zaken aldus naar kamers met één raadsheer wordt verwezen omdat de partijen de procedure wensen te bespoedigen. Bijgevolg zal de maatregel mede de gerechtelijke achterstand helpen inlopen.

Een lid voegt eraan toe dat de instemming van de partijen moet primeren, aangezien de mogelijkheid om de toewijzing aan een kamer met drie rechters te vragen, een middel kan worden om de zaak uit te stellen.

De Vice-Eerste Minister verklaart dat de invoering van kamers met één raadsheer zeker tot gevolg zal hebben dat de gerechtelijke achterstand wordt verminderd. Bijgevolg zal ook het werktempo van de kamers met drie raadsheren worden opgevoerd en de verzoeken tot toewijzing aan een kamer met drie raadsheren zullen de rechtzoekenden niet benadelen.

Hij is niet eens met de voorgestelde regeling van het voorafgaand akkoord dat in zich houdt dat de partijen hun rechter kunnen kiezen. Dat voorafgaand akkoord zou in strijd zijn met artikel 8 van de Grondwet, dat bepaalt dat niemand tegen zijn wil kan worden afgetrokken van de rechter die de wet hem toekent. Die bepaling wordt hier immers *a contrario* geïnterpreteerd. Bovendien zou de vereiste van een voorafgaand akkoord in zich houden dat de ene partij de andere kan afremmen. Derhalve verdient het aanbeveling om het systeem dat in het ontwerp voorgesteld wordt, goed te keuren.

Met betrekking tot de uitbreiding van de bevoegdheid van de alleenzettelende raadsheer tot andere voorzieningen dan die welke in het wetsontwerp voorkomen, zoals in het amendement wordt voorgesteld, acht hij het niet opportuun dat aangelegenheden in verband met de staat van personen, persmisdrijven, gevallen van hoger beroep tegen vonnissen gewezen door de politierechtbanken of strafzaken aan een alleenrechtsprekende raadsheer worden toegewezen. De aan de kamers met één raadsheer toe te wijzen zaken dienen dus nader te worden omschreven en het verdient aanbeveling duidelijk te stellen dat het om burgerlijke of handelszaken moet gaan.

De indiener van het amendement verklaart dat zulks wel degelijk zijn bedoeling is.

Er worden tevens bezwaren geopperd tegen het feit dat alleen de eiser in beroep het initiatief mag nemen om de verwijzing te vragen.

De indiener verklaart zich bereid om ook de gedaagde de mogelijkheid te bieden de verwijzing aan te vragen.

4° les appels, recours et demandes, lorsque l'appelant en a fait la demande dans son acte principal, et que l'intimé n'a pas déclaré s'y opposer dans le mois de la signification ou de la notification de l'acte d'appel.

Cette opposition est formulée par lettre recommandée et adressée au greffier des rôles dans le délai ci-dessus indiqué. »

Un membre approuve cette proposition dans la mesure où l'article 6 prévoit qu'il peut ne pas être donné suite à la demande de l'intéressé au cas où il en résulterait un retard dans le jugement. En effet, cette condition implique à nouveau qu'il soit tenu compte des nécessités du service et non de l'importance de la cause. L'efficacité seule est ici prise en considération et non l'intérêt des parties. Dès lors, il y a lieu de préconiser le renvoi traditionnel des affaires à des chambres composées de trois conseillers — non en tant que possibilité — mais en tant que règle générale à laquelle les parties seules peuvent déroger de commun accord.

Un autre orateur déclare qu'une analogie peut être faite avec la procédure écrite pour laquelle l'accord des parties est également requis. Il estime en outre qu'un grand nombre d'affaires seront ainsi déferées aux chambres à conseiller unique, étant donné que les parties seront soucieuses d'accélérer la procédure. Dès lors, la mesure contribuera à résorber l'arriéré judiciaire.

Un membre ajoute que le consentement des parties doit prévaloir étant donné que la possibilité de demander le renvoi à une chambre à trois conseillers peut devenir un moyen dilatoire.

Le Vice-Premier Ministre déclare que l'instauration des chambres à conseiller unique aura certainement pour conséquence de résorber l'arriéré judiciaire. Par conséquent le rythme du travail des chambres de trois conseillers sera également accéléré et les demandes de renvoi à une chambre composée de trois conseillers ne défavoriseront pas les justiciables.

Il estime, par ailleurs, ne pas pouvoir accepter le consensualisme préconisé qui implique que les parties puissent choisir leur juge. Cet accord préalable serait contraire à l'article 8 de la Constitution qui stipule que nul ne peut être distrait, contre son gré, du juge que la loi lui assigne. Cette disposition est en effet interprétée *a contrario*. De plus, la nécessité d'un accord préalable impliquerait que l'une des parties puisse freiner l'autre. Dès lors, il convient de retenir le système prévu par le projet de loi.

En ce qui concerne l'élargissement de la compétence du conseiller unique à d'autres recours que ceux prévus par le projet, ainsi que le prévoit l'amendement, il estime qu'il serait inopportu que des affaires relatives à l'état des personnes, des délits de presse, des appels de jugements de police ou de matières répressives soient déferés au conseiller unique. Il conviendrait donc de préciser les matières qui peuvent être attribuées aux chambres à juge unique et de disposer qu'il doit s'agir de matières civiles ou commerciales.

L'auteur précise que telle est bien son intention.

Il est également observé que l'initiative de la demande de renvoi appartient au seul appelant, ce qui est contestable.

L'auteur se déclare disposé à permettre également à l'intimé de faire cette demande.

In de loop van de bespreking hebben verscheidene leden zich uitgesproken voor de door de Vice-Eerste Minister voorgestelde regeling. Deze komt immers tegemoet aan de wens een reële hervorming van de rechterlijke organisatie tot stand te brengen. Bovendien streeft zij hetzelfde doel na als de oplossing die voor de rechtbanken van eerste aanleg werd voorgesteld door het wetsvoorstel van de heer Henrion tot wijziging van de artikelen 91 en 92 van het Gerechtelijk Wetboek (Stuk n° 791/1).

Het amendement van de heer Baert (Stuk n° 1008/2-II) wordt verworpen met 13 tegen 1 stem.

Het amendement van de heer Mottard (Stuk n° 1008/4-I) wordt verworpen met 13 stemmen en 1 onthouding.

B. Toewijzing aan een kamer met één raadsheer

1. Voorafgaande opmerking

Teneinde verwarring in het woordgebruik te voorkomen en als teken van eerbied voor de raadsheren in het hof van beroep stelt de heer Van de Velde bij wijze van amendement voor (Stuk n° 1008/5-II, 1) de woorden « de kamers met één lid » telkens te vervangen door de woorden « de kamers met één raadsheer ».

2. Toewijzingscriterium

Een lid acht het voorgestelde criterium van toewijzing, met name de behoeften van de dienst, niet erg duidelijk. De voorgestelde regeling is derhalve erg vaag en weinig objectief.

Daarom stelt de heer Bourgeois een amendement voor (Stuk n° 1008/4-II) ten einde op de eerste regel van § 2 de woorden « Volgens de behoeften van de dienst » weg te laten.

3. Toegewezen zaken en gelijkheid van de partijen

Een lid gaat ermede akkoord dat de gevallen van hoger beroep tegen vonnissen van de rechter in de jeugdrechtbank (welk hoger beroep reeds aan kamers met één raadsheer toegewezen is), de voorzieningen tegen de beslissingen van de provinciegouverneurs inzake herstel van bepaalde schade veroorzaakt aan particuliere goederen door natuurrampen (art. 603, 4°, van het Gerechtelijk Wetboek) en de aanvragen inzake scheidsrechterlijke uitspraken en inzake homologatie van beslissingen genomen door de organen van een naamloze vennootschap (art. 606 en 1718, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek) automatisch aan kamers met één raadsheer worden toegewezen.

Derhalve stelt de heer Van den Bossche een desbetreffend amendement voor (Stuk n° 1008/2-I).

In verband met het hoger beroep tegen beslissingen in burgerlijke zaken gewezen door een kamer van de rechtbank van eerste aanleg met één rechter en tegen de beslissingen van de voorzitter van de rechtbank van koophandel, spoort hij tot meer omzichtigheid aan. Hij meent dat de rechtzoekenden de waarborg moeten krijgen dat dergelijke gevallen van hoger beroep, waarin het om gewichtige zaken kan gaan, door kamers met drie raadsheren kunnen worden behandeld. Daarom stelt hij voor dat het beroep in deze zaken in elk geval aan kamers met drie raadsheren in het hof wordt toegewezen wanneer dat door één van de partijen wordt gevraagd uiterlijk op de dag van de inleiding.

Verscheidene leden zijn het met dat amendement eens. Zo achten zij geraden de eiser in beroep en de gedaagde op gelijke voet te plaatsen. Aldus mag voor de vraag van de gedaagde de voorwaarde niet worden gesteld dat die vraag de boordeling van de zaak niet mag vertragen, zoals in het ontwerp wordt bepaald.

Au cours de la discussion plusieurs membres ont donné la préférence au système préconisé par le Vice-Premier Ministre. Celui-ci est en effet conforme au souci d'apporter une réforme réelle à l'organisation judiciaire. De plus, il procède du même objectif que la solution adoptée pour les tribunaux de première instance dans le cadre de l'examen de la proposition de loi de M. Henrion modifiant les articles 91 et 92 du Code judiciaire (Doc. n° 791/1).

L'amendement de M. Baert (Doc. n° 1008/2-II) est rejeté par 13 voix contre 1.

L'amendement de M. Mottard (Doc. n° 1008/4, I) est rejeté par 13 et 1 abstention.

B. Attribution à une chambre à conseiller unique

1. Remarque préliminaire

Afin d'éviter toute confusion dans les termes et par souci de déférence vis-à-vis des conseillers à la cour d'appel, M. Van de Velde dépose un amendement (Doc. n° 1008/5-II, 1) tendant à remplacer chaque fois les mots « les chambres ne comprenant qu'un membre » par les mots « les chambres à conseiller unique ».

2) Critère d'attribution

Un membre estime que le critère d'attribution prévu, à savoir les nécessités du service, est peu précis. La solution préconisée est dès lors très vague et peu objective.

Par conséquent, M. Bourgeois dépose un amendement (Doc. n° 1008/4-II) tendant à supprimer au § 2, première ligne, les mots « suivant les nécessités du service ».

3) Affaires déferées et égalité des parties

Un membre estime, en ce qui concerne l'attribution aux chambres ne comprenant qu'un membre, des appels des jugements rendus par le tribunal de la jeunesse (qui sont déjà déferés à des chambres à conseiller unique), des recours contre les décisions des gouverneurs de province en matière de réparation de certains dommages causés à des biens privés par des calamités naturelles (article 603, 4°, du Code judiciaire) et des demandes en matière d'arbitrage et en matière d'homologation de décisions prises par les organes d'une société anonyme (art. 606 et 1718, 2°, du Code judiciaire), que ces affaires peuvent être déferées automatiquement aux chambres à un conseiller.

Dès lors, M. Van den Bossche dépose un amendement (Doc. n° 1008/2-I) dans ce sens.

En ce qui concerne les appels des décisions rendues en matière civile par une chambre du tribunal de première instance à juge unique et les appels des décisions rendues par le président du tribunal de première instance ou par le président du tribunal de commerce, il estime cependant qu'il convient d'être plus prudent et d'accorder aux justiciables la garantie que ces appels portant sur des matières plus importantes pourront être examinés par des chambres composées de trois conseillers. Dès lors, il prévoit, en ce qui concerne ces appels, qu'ils sont dans tous les cas, attribués aux chambres composées de trois conseillers à la cour lorsque la demande en est faite par une des parties, au plus tard le jour de l'introduction.

Plusieurs membres approuvent cet amendement. Ils estiment qu'il convient de mettre l'appelant et l'intimé sur un pied d'égalité. Dès lors, la demande de l'intimé ne peut être soumise à la condition selon laquelle il ne peut résulter de sa demande un retard dans le jugement de la cause.

Derinalve stelt de heer Bourgeois een amendement voor (Stuk n° 1008/3) om de woorden « Behalve ingeval daaruit een vertraging zou voortvloeien bij de beoordeling van de zaak wordt dit beroep » te vervangen door de woorden « Dit beroep wordt ».

4) *Synthesetekst*

De Vice-Eerste Minister verklaart dat de door de heer Van den Bossche voorgestelde regeling (Stuk n° 1008/2-I) tegelijkertijd stroever en soepeler is.

Eenzijds wordt daarin immers voorgesteld om de in artikel 603, 4°, bedoelde voorzieningen en de vorderingen op grond van de artikelen 606 en 1718, 2°, automatisch toe te wijzen aan de kamers met één raadsheer. Anderzijds wordt daarin bepaald dat het hoger beroep tegen de beslissingen die in burgerlijke zaken door een kamer van de rechtbank van eerste aanleg met één rechter zowel als het hoger beroep tegen de beslissingen van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of van de voorzitter van de rechtbank van koophandel worden toegewezen aan kamers met één raadsheer, maar ook dat ze worden toegewezen aan kamers met drie raadsheren in het hof wanneer één van de partijen daarom verzoekt.

Met betrekking tot § 2, 1° en 2° van artikel 109bis worden eiser in beroep en gedaagde dus niet langer ongelijk behandeld.

De Vice-Eerste Minister is het eens met het doel van dit amendement, dat trouwens overgenomen werd in het amendement van de heer Bourgeois (Stuk n° 1008/3). Hij is immers de mening toegedaan dat eiser een gedaagde op gelijke voet behandeld moeten worden. Men dient er rekening mee te houden dat het hoger beroep als verdragingsmanoeuvre bedoeld kan zijn. Aangezien de eiser het recht krijgt om te vragen dat het hoger beroep tegen de voorzieningen en de vorderingen bedoeld bij artikel 109bis (art. 6 van het ontwerp) toegewezen worden aan kamers met drie raadsheren, kan hij van dat recht misbruik maken door het aan te wenden als een middel om de zaak uit te stellen. Bijgevolg lijkt het niet meer dan redelijk om dat recht ook aan de gedaagde toe te kennen.

Bijgevolg sluit de Vice-Eerste Minister zich aan bij de amendementen van de heren Van de Velde (Stuk n° 1008/5-II, 1), Van den Bossche (Stuk n° 1008/2-I) en Bourgeois (Stuk n° 1008/3 en 1008/4-II).

Hij stelt voor de §§ 1 en 2 van artikel 109bis (art. 6 van het wetsontwerp) met inachtneming van die amendementen te wijzigen.

Naast deze synthese stelt hij twee wijzigingen in de oorspronkelijke tekst voor :

1) betreffende de vorderingen op grond van artikel 1718-2, stelt hij voor te verwijzen naar artikel 1718, aangezien de drie punten van het artikel nauw met elkaar verband houden en het uit een wetstechnisch oogpunt verantwoord is ze niet te scheiden;

2) anderzijds meent hij dat de vorderingen betreffende de staat van personen aan kamers met drie raadsheren toegewezen moeten blijven.

De bespreking van artikel 109bis, §§ 1 en 2, wordt in twee delen gesplitst : de §§ 1 en 2, eerste lid, betreffende de aan de kamers met één raadsheer toegewezen zaken en § 2, tweede lid, betreffende de aanvraag tot toewijzing aan een kamer met drie raadsheren.

Afin de réaliser cet objectif, M. Bourgeois dépose un amendement (Doc. n° 1008/3) tendant à remplacer les mots « hors les cas où il en résulterait un retard dans le jugement de la cause » par les mots « cet appel est également attribué ou renvoyé à une chambre ».

4) *Texte de synthèse*

Le Vice-Premier Ministre déclare que le système préconisé par M. Van den Bossche (Doc. n° 1008/2, I) est à la fois plus rigide et plus souple.

En effet, d'une part, il propose l'attribution automatique aux chambres ne comprenant qu'un conseiller des recours visés à l'article 603, 4°, et les demandes fondées sur les articles 606 et 1718, 2°, et, d'autre part, il dispose que si les appels des décisions rendues en matière civile par une chambre de tribunal de première instance à juge unique et les appels des décisions rendues par le président du tribunal de première instance ou par le président du tribunal de commerce, sont attribués aux chambres ne comprenant qu'un conseiller, ils seront cependant attribués aux chambres composées de trois conseillers lorsque la demande en est faite par l'une des parties.

En ce qui concerne le § 2, 1° et 2°, de l'article 109bis, la différence de traitement entre l'appelant et l'intimé est donc supprimée.

Le Vice-Premier Ministre approuve cet objectif par ailleurs repris dans l'amendement de M. Bourgeois (Doc. n° 1008/3). Il estime en effet qu'il y a lieu de mettre l'appelant et l'intimé sur un pied d'égalité. Il y a lieu de tenir compte du fait que l'appel peut être dilatoire. Dès lors, si l'appelant se voit conférer le droit de demander l'attribution des appels, recours et demandes visés à l'article 109bis (art. 6 du projet) aux chambres composées de trois conseillers, ce droit peut constituer un moyen dilatoire supplémentaire pour l'appelant. Par conséquent, il semble justifié d'octroyer ce droit à l'intimé.

Par conséquent, le Vice-Premier Ministre se rallie aux amendements de MM. Van de Velde (Doc. n° 1008/5-II, 1), Van den Bossche (Doc. n° 1008/2-I) et Bourgeois (Doc. n° 1008/3 et 1008/4-II).

Il propose de modifier les §§ 1er et 2 de l'article 109bis (art. 6 de son projet de loi) en tenant compte de ces amendements.

Outre cette synthèse, il propose deux modifications au texte initial :

1) en ce qui concerne les demandes fondées sur l'article 1718-2, il suggère de se référer à l'article 1718 étant donné que les trois points de l'article sont liés et qu'il est justifié légitimement de ne pas les distinguer;

2) il estime, par ailleurs, que les demandes relatives à l'état des personnes doivent rester attribuées à des chambres comprenant trois conseillers.

La discussion de l'article 109bis, §§ 1er et 2, est scindée en deux parties : les §§ 1er et 2, premier alinéa, relatif aux matières attribuées aux chambres à conseiller unique et le § 2, deuxième alinéa, relatif à la demande de renvoi à une chambre comportant trois conseillers.

C. Artikel 109bis, §§ 1 en 2, eerste lid

De Regering stelt de volgende tekst voor :

Art. 6

Een als volgt luidend artikel 109bis wordt in hetzelfde Wetboek ingevoegd :

« Art. 109bis. — § 1. Aan de kamer met één raadsheer worden toegewezen :

1° het hoger beroep tegen vonnissen van de rechter in de jeugdrechtbank;

2° de voorzieningen bedoeld in artikel 604, 4°;

3° de vorderingen gegrond op de artikelen 606 en 1718.

§ 2. Met uitzondering van de vorderingen betreffende de staat van personen, worden eveneens toegewezen aan de kamers met één raadsheer :

1° het hoger beroep tegen beslissingen in burgerlijke zaken gewezen door een kamer van de rechtbank van eerste aanleg met één rechter;

2° het hoger beroep tegen beslissingen gewezen door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of door de voorzitter van de rechtbank van koophandel. »

De Commissie beslist eenparig deze tekst als uitgangspunt te nemen voor de bespreking. Daarbij geven alleen de vorderingen betreffende de staat van personen aanleiding tot discussie.

De Vice-Eerste Minister stelt voor die vorderingen uit te sluiten van het toepassingsgebied van artikel 109bis, § 2, eerste lid. Naar zijn oordeel moeten de zaken betreffende de staat van personen worden toegewezen aan kamers met drie raadsheren. Aangelegenheden zoals echtscheiding worden vandaag immers nog steeds op verschillende wijze beoordeeld naar gelang van de eigen opvattingen van de magistraten. Het lijkt dan ook raadzaam die vraagstukken bij drie raadsheren aanhangig te maken.

Een lid brengt daartegen in dat de vordering betreffende de staat van personen het gemakkelijkst kunnen worden behandeld. Bovendien kan krachtens § 2, 2° lid, door elk der partijen steeds de verwijzing naar een kamer met drie raadsheren worden gevraagd. Wanneer een zaak ingewikkeld blijkt te zijn, kan zij worden toegewezen aan een kamer met drie raadsheren. Bovendien worden de vorderingen betreffende de staat van personen door het wetsvoorstel van de heer Henrion tot wijziging van de artikelen 91 en 92 van het Gerechtelijk Wetboek (Stuk n° 791/1) verwezen naar kamers met één rechter, terwijl die zaken ook naar kamers met drie rechters kunnen worden verwezen indien een van de partijen zulks vraagt (zie Stuk n° 791/4).

Doordat een bepaald parallelisme tussen de procedure van toewijzing in eerste aanleg en die voor de hoven van beroep noodzakelijk is, kunnen die vorderingen bijgevolg niet worden uitgesloten.

Tot slot zijn bedoelde vorderingen financieel niet zo belangrijk als andere die wel aan kamers met één raadsheer worden toegewezen.

Derhalve stelt de heer Van den Bossche een subamendement voor tot weglating van de woorden « met uitzondering van de vorderingen betreffende de staat van personen ».

Dit subamendement wordt verworpen met 11 tegen 3 stemmen.

Paragraaf 1 wordt eenparig aangenomen.

Paragraaf 2, eerste lid, wordt eenparig aangenomen.

C. Article 109bis, §§ 1er et 2, premier alinéa

Le Gouvernement propose le texte suivant :

Art. 6

Un article 109bis, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 109bis. — § 1er. Sont attribués aux chambres ne comprenant qu'un conseiller :

1° les appels des jugements rendus par le juge au tribunal de la jeunesse;

2° les recours visés à l'article 603, 4°;

3° les demandes fondées sur les articles 606 et 1718.

§ 2. A l'exception des demandes relatives à l'état des personnes, sont de même attribués aux chambres qui ne comprennent qu'un conseiller :

1° les appels des décisions rendues en matière civile par une chambre du tribunal de première instance qui ne comprend qu'un juge;

2° les appels des décisions rendues par le président du tribunal de première instance et par le président du tribunal de commerce. »

La Commission décide à l'unanimité de prendre ce texte comme base de discussion. Seul le problème des demandes relatives à l'état des personnes prête à discussion.

Le Vice-Premier Ministre propose d'exclure du champ d'application de l'article 109bis, § 2, al. 1, les demandes relatives à l'état des personnes. Il estime que les affaires relatives à l'état des personnes doivent être attribuées à des chambres comportant trois conseillers. En effet, des matières telles que le divorce sont encore aujourd'hui appréciées de manière différente selon la sensibilité propre des magistrats. Dès lors, il semble prudent que trois conseillers soient saisis de ces problèmes.

Un membre objecte que les demandes relatives à l'état des personnes sont les plus simples à traiter. En outre, le § 2, 2° alinéa permet de demander le renvoi à une chambre de trois conseillers. Dès lors, si une affaire s'avère complexe, il est possible de l'attribuer à une chambre composée de trois magistrats. En outre, la proposition de loi de M. Henrion, modifiant les articles 91 et 92 du Code judiciaire (Doc. n° 791/1) défère les demandes relatives à l'état des personnes à des chambres à un juge, tout en permettant que ces affaires puissent être renvoyées devant une chambre à trois juges si l'une des parties l'exige (voir Doc. n° 791/4).

La nécessité d'un certain parallélisme entre la procédure d'attribution en première instance et celle devant les cours d'appel ne permet donc pas d'exclure ces demandes.

Enfin les demandes visées n'ont pas l'importance pécuniaire que d'autres ont et qui elles sont attribuées à des chambres à conseiller unique.

Dès lors, M. Van den Bossche dépose un sous-amendement tendant à supprimer les mots « à l'exception des demandes relatives à l'état des personnes ».

Ce sous-amendement est rejeté par 11 voix contre 3.

Le § 1 est adopté à l'unanimité.

Le § 2, al. 1 est adopté à l'unanimité.

D. *Procedure inzake aanvraag tot verwijzing*
(art. 109bis, § 2, 2e lid)

1. *Specifieke opmerkingen betreffende de procedure inzake aanvraag tot verwijzing*

1) In verband met de vraag tot toewijzing aan een kamer met drie raadsheren is de Vice-Eerste Minister van oordeel dat de door het ontwerp voorgestelde procedure voorrang moet krijgen. Volgens het ontwerp doet de eiser zijn aanvraag in de hoofdakte van hoger beroep, terwijl die van de gedaagde wordt gedaan bij gewone brief aan de griffier van de rollen, uiterlijk binnen acht dagen na de betekening of de kennisgeving van de akte van hoger beroep.

Indien het de partijen, zoals wordt voorgesteld in het amendement van de heer Van den Bossche (Stuk n° 1008/2-1), wordt toegestaan die aanvraag uiterlijk bij de inleiding te doen, zal, volgens de Minister, een terechtzitting verloren gaan ingeval de verklaring wordt afgelegd bij de verschijning op de zitting.

Aangezien de voorgestelde regeling geen verschillende gevolgen heeft naar gelang van de manier waarop de aanvraag wordt gedaan, maakt zij een spoediger behandeling van de zaken mogelijk.

2) Volgens een lid moeten de termijnen die zijn bepaald om de gedaagde de gelegenheid te geven de verwijzing te vragen, op straffe van verval worden vastgesteld. Men moet voorkomen dat, ingeval de termijn niet wordt nageleefd, de betrekkelijke nietigheid tijdens de behandeling aanleiding geeft tot een vordering tot nietigverklaring of tot tussenarresten die de procedure in hoger beroep zouden verlengen en de achterstand bij het gerecht nog doen toenemen.

Derhalve stelt de heer Van den Bossche een amendement voor (Stuk n° 1008/5-1, 2) tot aanvulling van § 2 met de bepaling dat de beide termijnen zijn voorgeschreven op straffe van verval.

Daarenboven stelt hij een amendement voor (Stuk n° 1008/5-1) tot invoeging van een artikel 8bis (nieuw) waarbij de bij artikel 862, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalde opsomming van uitzonderingen op het algemene beginsel van artikel 861 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld, dat bepaalt dat de rechter een proceshandeling alleen dan nietig kan verklaren indien het aangeklaagde verzuim of de aangeklaagde nalatigheid de belangen schaadt van de partij die de exceptie opwerpt.

Daar blijkt dat het huidige artikel 862 aan zijn opzet beantwoordt, trekt hij zijn amendement in.

3) Verscheidene leden zijn van oordeel dat de termijn van acht dagen te kort is. Aangezien de termijn ingaat vanaf de betekening of de kennisgeving van de akte van hoger beroep, zal de gedaagde het moeilijk hebben zijn raadsman te raadplegen, zal het ook onmogelijk zijn het belang af te wegen van het al dan niet verwijzen van de zaak naar een kamer met drie raadsheren. Zodoende zal de vraag om verwijzing naar een kamer met 3 raadsheren meestal automatisch gebeuren en geen gunstig gevolg hebben op de vermindering van de gerechtelijke achterstand.

De procedure zou gemakkelijker in de praktijk kunnen worden toegepast als de termijn langer is.

Indien de termijn wordt vastgesteld op straffe van volstrekte nietigheid, dreigen bovendien de rechten van de gedaagde door de voorgeschreven acht dagen te worden beknut. Anderzijds mag echter geen al te lange termijn worden voorgeschreven ten einde de inleidingsprocedure niet nodeloos te verlengen.

Daarom stelt de heer Van den Bossche een amendement voor (Stuk n° 1009/5-1), tot vervanging van de termijn van « acht dagen » door een termijn van « veertien dagen ».

D. *Procédure de demande de renvoi* (art. 109bis, § 2, al. 2)

1. *Observations ponctuelles en ce qui concerne la procédure de demande de renvoi*

1) En ce qui concerne la demande d'attribution à une chambre à trois conseillers, le Vice-Premier Ministre estime que la procédure proposée par le projet doit avoir la préférence. Selon le projet de loi, la demande de l'appelant est faite dans son acte d'appel principal, tandis que celle de l'intimé est faite par simple lettre adressée au greffier des rôles au plus tard dans les huit jours de la signification ou de la notification de l'acte d'appel.

Il estime en effet qu'en permettant aux parties de faire cette demande au plus tard lors de l'introduction comme le propose l'amendement de M. Van den Bossche (Doc. n° 1008/2, 1) une audience risque d'être perdue en cas de déclaration de comparution à l'audience.

Dès lors, le système préconisé n'impliquant pas de conséquences différentes selon les différentes manières de procéder à cette déclaration, permet un traitement plus rapide des affaires.

2) Un membre est d'avis que les délais prévus pour permettre à l'intimé de demander le renvoi doivent être prévus à titre de forclusion. Il y a lieu en effet d'éviter qu'en cas de non-respect du délai, la nullité relative ne donne lieu en cours de procédure à des demandes d'annulation et à des arrêts intermédiaires qui allongeraient la procédure d'appel et accroîtraient encore l'arriéré judiciaire.

Dès lors, M. Van den Bossche dépose un amendement (Doc. n° 1008/5-1, 2) tendant à compléter le § 2 par une disposition prévoyant que les deux délais sont prévus à peine de forclusion.

Il dépose, en outre, un amendement (Doc. n° 1008/5-1) tendant à introduire un article 8bis (nouveau) complétant l'énumération des exceptions prévues par l'article 862, § 1er, du Code judiciaire, au principe général de l'article 861 du même Code qui dispose que le juge ne peut déclarer nul un acte de procédure que si l'omission ou l'irrégularité dénoncée nuit aux intérêts de la partie qui invoque l'exception.

Puisqu'il s'avère que l'article 862 répond à sa préoccupation, l'auteur retire son amendement.

3) Plusieurs membres estiment que le délai de huit jours est trop court. Etant donné que le délai prend cours à partir de la signification ou de la notification de l'acte d'appel, l'intimé n'aura guère le temps de demander l'avis de son conseil, et il sera impossible d'examiner s'il convient ou non d'attribuer l'affaire à une chambre à trois conseillers. Il faut dès lors s'attendre à ce que l'attribution de l'affaire à une chambre à trois conseillers soit demandée de manière quasi automatique, ce qui ne contribuera pas à résorber l'arriéré judiciaire.

Il serait plus facile d'appliquer la procédure si le délai était plus long.

Si le délai est prescrit à peine de nullité absolue, les droits de l'intimé risquent en outre d'être lésés du fait de la brièveté du délai. Par ailleurs, le délai prescrit ne peut être trop long, afin de ne pas allonger inutilement la procédure d'introduction.

C'est pourquoi M. Van den Bossche présente un amendement (Doc. n° 1008/5-1) visant à remplacer le délai de « huit jours » par un délai de « quatorze jours ».

4) Verscheidene leden blijven evenwel de mening toegedaan dat de voorgestelde termijn te kort is. Voor de rechtsdagbepaling kunnen zich immers procedure-incidenten voordoen.

Nieuwe middelen kunnen in hoger beroep worden aangevoerd, die slechts gekend zijn nadat besluiten zijn gewisseld. Een der partijen kan in beroep een andere raadsman nemen en die moet dan oordelen of het geraden is de verwijzing naar een kamer met drie raadsheren te vragen.

Daarenboven kunnen de partijen een dading aangaan of kan het geschil worden beperkt. Derhalve moet aan de partijen de tijd worden gelaten om onderling overleg te plegen.

Deze argumenten werden overigens reeds uiteengezet tijdens de bespreking van het wetsvoorstel van de heer Henrion tot wijziging van de artikelen 91 en 92 van het Grondwettelijk Wetboek (Stukken n°s 791/1 tot 4).

Bijgevolg stelt de heer Baert het volgende amendement voor (Stuk n° 1008/6) (subamendement op het amendement van de heer Van den Bossche, Stuk n° 1008/2-1).

Paragraaf 2, tweede lid, vervangen door de volgende tekst :

« Het in het eerste lid genoemde beroep wordt verwezen naar een kamer met drie raadsheren indien één van de partijen zulks eist ten laatste bij het aanvragen van een rechtsdag conform artikel 750, of bij het vragen van de toepassing van de artikelen 752, 753, 755 of 756. »

Er wordt aan herinnerd dat tijdens de bespreking van het wetsvoorstel van de heer Henrion voor die oplossing werd gekozen.

De Vice-Eerste Minister stelt voor artikel 751 aan de opsomming toe te voegen.

Opgemerkt wordt dat de verwijzing naar artikel 750 betreffende het verzoek tot bepaling van de rechtsdag duidelijk is, maar dat zulks niet geldt voor de andere artikelen. Overeenkomstig artikel 751 kan de meest gereede partij, ten aanzien van de partij die niet verschenen is of die binnen de vastgestelde termijn geen conclusies heeft genomen, een vonnis vorderen dat geacht wordt op tegenspraak te zijn geweest. Het is dan ook niet logisch de verwijzing naar een kamer met drie raadsheren te vragen wanneer een vonnis kan worden verkregen dat geacht wordt op tegenspraak te zijn geweest. Voor de artikelen 752 en 753 rijst een gelijkwaardig probleem. Hoewel de rechtsdag voor een zaak bij toepassing van die artikelen kan worden bepaald, valt de aanvraag tot verwijzing niet binnen het bestek ervan. De verwijzing naar die artikelen heeft dan ook veel meer met perfectionisme te maken. Hetzelfde geldt voor de artikelen 755 en 756 betreffende de schriftelijke behandeling.

Een lid is van mening dat ofschoon het amendement van de heer Baert in een te ingewikkeld systeem voorziet, met de motivering ervan niettemin rekening moet worden gehouden. De partijen dienen tot de bepaling van de rechtsdag over het recht te kunnen beschikken om de verwijzing te vragen. Een laattijdige aanvraag kan immers altijd gerechtvaardigd zijn. De omvang van de zaak kan tijdens de behandeling groter blijken te zijn en een der partijen kan van raadsman veranderen. Ten einde de procedure te vereenvoudigen doch niettemin geen enkele mogelijkheid voor de rechtsdagbepaling uit te sluiten, stelt de heer Barzin het volgende amendement voor (Stuk n° 1008/7) :

Het tweede lid van § 2 vervangen door wat volgt :

« In de in het eerste lid genoemde gevallen wordt het hoger beroep aan een kamer met drie raadsheren toegewezen, indien een van de partijen, zulks ten laatste bij het eerste verzoek tot bepaling van de rechtsdag eist. »

4) Plusieurs membres restent convaincus que le délai proposé est trop court. Des incidents de procédure peuvent en effet se produire avant la fixation.

De nouveaux moyens, qui ne sont connus qu'après l'échange des conclusions, peuvent être soulevés en appel. L'une des parties peut choisir en appel un autre conseil, lequel devra apprécier s'il est opportun de demander que l'affaire soit attribuée à une chambre à trois conseillers.

De plus, il est possible que les parties transigent ou que le différend soit atténué. C'est pourquoi il faut que les parties aient le temps de se concerter.

Cette argumentation a déjà d'ailleurs été développée lors de la discussion de la proposition de loi de M. Henrion modifiant les articles 91 et 92 du Code judiciaire (Doc. n°s 791/1 à 4).

Par conséquent, M. Baert dépose l'amendement (Doc. n° 1008/6) (sous-amendement à l'amendement de M. Van den Bossche, Doc. n° 1008/2-1) suivant :

Remplacer le § 2, deuxième alinéa, par ce qui suit :

« Les appels visés au premier alinéa sont attribués à une chambre composée de trois conseillers, lorsque l'une des parties en fait la demande au plus tard lors de la demande de fixation, conformément à l'article 750, ou au moment où l'application des articles 752, 753, 755 ou 756 est demandée. »

Il est rappelé que cette solution a été adoptée dans le cadre de la discussion de la proposition de loi de M. Henrion.

Le Vice-Premier Ministre suggère d'ajouter également l'article 751.

Il est observé que si la référence à l'article 750 concernant la demande de fixation est claire, il n'en est pas de même pour les autres articles. L'article 751, permet à la partie la plus diligente, lorsque l'autre partie est défaillante ou n'a pas conclu dans le délai fixé, de requérir un jugement réputé contradictoire. Dès lors il est illogique de demander le renvoi à une chambre de trois conseillers alors qu'un jugement réputé contradictoire peut être obtenu. Un problème semblable se pose pour les articles 752 et 753. S'il est vrai que l'application de ces articles permet de fixer une affaire, la demande de renvoi ne s'inscrit pas dans ce cadre. Dès lors, la référence à ces articles relève plutôt du perfectionnisme. Il en est de même pour les articles 755 et 756 relatifs à la procédure écrite.

Un membre estime que si l'amendement de M. Baert prévoit un système trop complexe, sa motivation doit cependant être retenue. Les parties doivent pouvoir disposer du droit de demander le renvoi jusqu'à la fixation. Une demande tardive peut en effet toujours se justifier. Le volume de l'affaire peut s'avérer plus important au cours de la procédure et une des parties peut changer de conseil. Dès lors, afin de simplifier la procédure tout en excluant aucune possibilité de fixation, M. Barzin dépose l'amendement (Doc. n° 1008/7) suivant :

Remplacer le § 2, deuxième alinéa, par ce qui suit :

« Les appels énumérés au premier alinéa sont envoyés devant une chambre composée de trois conseillers si l'une des parties l'exige au plus tard au moment de la première demande de fixation. »

In de meeste gevallen zal de zaak in eerste aanleg volledig behandeld zijn en zal geen laattijdige verwijzing vereist zijn. Overigens belet de voorgestelde bepaling niet dat op het ogenblik van het eerste verzoek tot bepaling van de rechtsdag reeds een aanvraag is gedaan.

Een ander lid vraagt of het niet eenvoudiger is zich te beperken tot de verwijzing naar artikel 750 van het Gerechtelijk Werboek, met uitsluiting van de andere artikelen. Aldus zou de *ratio legis* van het amendement van de heer Baert worden geëerbiedigd zonder dat op een al te vage bepaling wordt teruggevallen.

Verscheidene leden zijn van oordeel dat, hoewel de door de heer Barzin voorgestelde bepaling de voorkeur verdient boven die van de heer Baert, gevreesd mag worden dat zij aanleiding zal geven tot laattijdige aanvragen. Dergelijke aanvragen zullen niet alleen de rechtsbedeling bij de hoven verstoren, maar zij zullen de belanghebbenden in feite in staat stellen hun rechter te kiezen. Die mogelijkheid zou bovendien door een der partijen kunnen worden aangewend als een middel om de zaak in een gevorderde stand van de procedure nog verder uit te stellen.

De voorgestelde bepaling veronderstelt bovendien een absoluut vertrouwen in de advocaten die, wil het systeem coherent zijn, de andere partij moeten verwittigen dat ze van plan zijn de bepaling van een rechtsdag aan te vragen. Het valt te vrezen dat die bepaling in veel gevallen geen uitwerking heeft.

De Vice-Eerste Minister is dezelfde mening toegedaan. Er zou ten minste een termijn moeten worden bepaald en de procedure zou moeten worden vastgelegd. Zoniet zal de voorgestelde oplossing bezwaarlijk kunnen worden toegepast.

Er wordt opgemerkt dat het inlichten van de andere partij een probleem is dat thans reeds bestaat bij de rechtsdagbepaling. Het kan slechts worden opgelost als de beroepsplichten worden nageleefd. Men moet erop vertrouwen dat de advocaten de tegenpartijen een brief sturen om haar mee te delen wat ze van plan zijn. Bovendien zij er aan herinnerd dat de partijen reeds vóór het eerste verzoek tot het bepalen van een rechtsdag, b.v. bij de verklaring van verschijning, de verwijzing kunnen vragen.

Het is de bedoeling van het amendement de mogelijkheid om de verwijzing te vragen niet te beperken tot de hoofdatte van hoger beroep voor de eiser of tot een termijn van acht dagen, maar het mogelijk te maken dat de aanvraag wordt gedaan tot de bepaling van de rechtsdag.

De meeste leden van de Commissie zijn van oordeel dat de aanvraag wel vroeg mag worden ingediend, b.v. bij de inleiding (zie het amendement van de heer Van den Bossche), maar dat ze niet te kort vóór de zitting mag worden ingediend.

Om tegemoet te komen aan de argumenten van de indieners van de amendementen wordt derhalve voorgesteld de termijn tot 30 dagen te verlengen. De gedaagde zal dus over een langere termijn beschikken om de verwijzing te vragen. De meeste leden van de Commissie zijn het met dit voorstel eens.

5) Een lid is van oordeel dat de gedaagde de aanvraag tot verwijzing of toewijzing bij aangetekende brief moet doen en niet bij gewone brief, zoals het ontwerp voorschrijft. De heer Van de Velde stelt derhalve een amendement (Struk n° 1008/5-II, 2) voor ten einde in § 2, derde lid, de woorden « bij gewone brief » te vervangen door « bij aangetekende brief ».

Dans la plupart des cas l'affaire aura bénéficié d'un examen complet en première instance et ne requerra pas de renvoi tardif. La disposition proposée n'empêche d'ailleurs pas une demande antérieure au moment de la première demande de fixation.

Un membre pose la question de savoir s'il n'y a pas lieu plus simplement de se limiter à la référence de l'article 750 du Code judiciaire à l'exclusion des autres articles. La *ratio legis* de l'amendement de M. Baert serait aussi respectée sans recourir à une disposition trop vague.

Plusieurs membres estiment que si la disposition préconisée par M. Barzin est préférable à celle proposée par M. Baert, il est à craindre que son adoption n'entraîne des demandes tardives. Non seulement ces demandes seront préjudiciables à l'organisation des cours mais elles permettront en fait aux intéressés de choisir leur juge. De plus, cette possibilité pourrait être utilisée par l'une des parties pour faire reporter la cause à un stade déjà avancé de la procédure.

De surcroît, la disposition préconisée implique une confiance absolue aux avocats qui devront, afin que le système soit cohérent, aviser l'autre partie qu'ils vont demander la fixation. Il est à craindre que la disposition soit inopérante dans de nombreux cas.

Le Vice-Premier Ministre abonde dans le même sens. Il faudrait au moins fixer un délai et spécifier la procédure. A défaut, la solution proposée entraînera des difficultés d'application.

La remarque est faite qu'en ce qui concerne l'information de l'autre partie de la demande de fixation, ce problème se pose déjà actuellement lors des fixations et ne peut être résolu que par le respect de la déontologie professionnelle. Il faut faire confiance aux avocats qui enverront une lettre à l'autre partie pour lui communiquer leurs intentions. En outre, il y a lieu de rappeler que les parties pourront demander le renvoi plus tôt qu'au moment de la première demande de fixation, lors de la déclaration de comparution, par exemple.

L'objectif est de ne pas limiter la possibilité de demander le renvoi soit dans l'acte d'appel principal pour l'appelant, soit dans un délai de huit jours, mais de rendre possible la demande de renvoi jusqu'à la fixation.

La majorité des membres de la Commission estime que, s'il y a lieu de tenir compte du fait que la demande peut intervenir trop tôt, lors de l'introduction par exemple (cf. amendement de M. Van den Bossche), elle ne peut être introduite trop tardivement avant l'audience.

Dès lors, afin de rencontrer les arguments des auteurs d'amendements, il est proposé de porter le délai à 30 jours. L'intimé disposera, dès lors, d'un délai plus long pour demander le renvoi. La majorité des membres de la Commission se rallie à cette suggestion.

5) Un membre estime que la demande de renvoi ou d'attribution faite par l'intéressé doit se faire par lettre recommandée et non par simple lettre comme le prévoit le projet. Dès lors, M. Van de Velde dépose un amendement (Doc. n° 1008/5-II, 2) afin de remplacer le § 2, troisième alinéa, les mots « par simple lettre » par les mots « par lettre recommandée ».

De meeste leden van de Commissie en de Vice-Eerste Minister sluiten zich bij dit amendement aan.

Er wordt nochtans opgemerkt dat die bepaling niet doeltreffend zal zijn daar er geen sanctie is voorzien op de niet naleving ervan.

2. Het afzien van de aanvraag

Een lid wijst erop dat de procedure nog moet worden versoepeld. Indien de toewijzing door de gedaagde binnen een termijn van dertig dagen of door de eiser in de hoofdakte van hoger beroep wordt gevraagd, is die toewijzing volgens de voorgestelde tekst definitief. Het kan echter gebeuren dat de partijen tot een vergelijk komen omtrent hun eisen en een overeenkomst sluiten nadat om de verwijzing is verzocht.

In dat geval is het in hun belang dat hun zaak toch opnieuw naar een kamer met één raadsheer zou worden verwezen. Er zou dan moeten worden voorzien in de mogelijkheid om van de verwijzing af te zien.

Verschillende leden zijn het daarmee eens.

De Vice-Eerste Minister verklaart dat de rollen van de hoven van beroep zullen worden verstoord als het mogelijk wordt af te zien van het verzoek. Bovendien zal het toewijzen van de zaak in feite worden overgelaten aan de partijen, die dus hun eigen rechter kunnen kiezen.

Het lid is van oordeel dat die argumenten niet opgaan.

Het toewijzen van een rangnummer op de rol houdt nog geen bepaling van een rechtsdag in. Bijgevolg kan er tot aan de bepaling van de rechtsdag nog een wijziging gebeuren. De partijen zullen trouwens niet méér in staat zijn hun rechter te kiezen dan in de door de tekst voorgestelde situatie. De raadsheren zullen in elk geval gespecialiseerd zijn en een zelfde soort zaken zal hen toegewezen worden. Dit is ook reeds het geval met de kamers met 3 raadsheren, die ook meestal gespecialiseerd zijn.

Een spreker meent dat een oplossing erin zou kunnen bestaan het mogelijk te maken ofwel ter zitting ofwel op de griffie af te zien van het verzoek tot aan de verklaring van verschijning van de gedaagde.

Een andere spreker is van mening dat het verkieslijk is het amendement van de heer Mottard (Stuk n° 1008/4-1) terug op te nemen in plaats van de procedure ingewikkelder te maken. Dit houdt in dat, buiten de zaken die uitdrukkelijk worden toegewezen aan kamers met één raadsheer, de algemene regel is dat de zaken worden verwezen naar kamers met drie raadsheren, behalve wanneer de partijen overeenkomen dat het hoger beroep, de voorzieningen en de vorderingen kunnen worden toegewezen aan een kamer met één raadsheer.

Tenslotte wordt er nog op gewezen dat het alleen gaat over burgerlijke zaken en dat strafzaken van deze bepaling uitgesloten zijn.

3. Aangenomen tekst (art. 109bis, § 2, tweede lid)

Het subamendement van de heer Baert (Stuk n° 1008/6) op het amendement van de heer Van den Bossche (Stuk n° 1008/2-1) wordt verworpen met 13 tegen 1 stem.

Het amendement van de heer Barzin (Stuk n° 1008/7) wordt verworpen met 8 tegen 5 stemmen en 1 onthouding.

Rekening houdend met :

1) het amendement van de heer Van de Velde (Stuk n° 1008/5-II, 2);

2) het amendement van de heer Bourgeois (Stuk n° 1008/3);

3) het amendement van de heer Van den Bossche (Stuk n° 1008/5-I, 2); en

La majorité des membres de la Commission et le Vice-Premier Ministre se rallient à cet amendement.

Il est cependant observé qu'étant donné l'absence de sanction, cette disposition ne sera pas efficace en ce qui concerne son respect.

2. Renonciation à la demande

Un membre souligne que plus de souplesse devrait être introduite dans la procédure. Si l'attribution à une chambre à trois conseillers est demandée par l'intimé dans le délai de 30 jours ou par l'appelant dans l'acte d'appel, cette attribution est définitive selon le texte prévu. Or il arrivera que les parties transigent en ce qui concerne leurs revendications et concluent un accord ultérieurement à la demande de renvoi.

Dès lors, il sera dans leur intérêt que leur affaire soit à nouveau renvoyée à une chambre à conseiller unique. Une possibilité de renoncer au renvoi doit donc être introduite.

Plusieurs membres approuvent cette suggestion.

Le Vice-Premier Ministre déclare que si cette renonciation devient possible, les rôles des cours d'appel seront désorganisés. De plus, l'attribution de l'affaire sera, en fait, laissée aux parties qui pourront donc choisir leur juge.

L'intervenant estime que ces arguments ne peuvent être retenus.

L'attribution d'un numéro d'ordre au rôle n'implique pas encore la fixation de l'affaire. Par conséquent, une modification peut encore intervenir jusqu'à désignation du conseiller. De plus, les parties ne choisiront pas plus leur juge que dans la situation préconisée par le projet. De toute façon, les conseillers uniques seront spécialisés et se verront attribuer un même type d'affaires. Cela est déjà le cas actuellement pour les chambres à trois conseillers qui sont spécialistes dans la plupart des cas.

Un orateur estime qu'une solution consisterait à permettre la renonciation jusqu'à la déclaration de comparaître de l'intimé, soit à l'audience, soit au greffe.

Un autre orateur estime qu'il serait préférable, plutôt que de rendre la procédure plus complexe de revenir à l'amendement de M. Mottard (Doc. n° 1008/4-1) afin de prévoir qu'hormis les affaires attribuées expressément aux chambres à conseiller unique, la règle générale est le renvoi des affaires aux chambres composées de trois conseillers sauf lorsque les parties conviennent que les appels, recours et demandes peuvent être attribués à une chambre à un conseiller.

Enfin, il y a lieu d'insister sur le fait qu'il s'agit uniquement d'affaires civiles et qu'il faut exclure les matières pénales de l'application de la disposition.

3. Texte adopté (art. 109bis, § 2, deuxième alinéa)

Le sous-amendement de M. Baert (Doc. n° 1008/6) à l'amendement de M. Van den Bossche (Doc. n° 1008/2-1) est rejeté par 13 voix contre 1.

L'amendement de M. Barzin (Doc. n° 1008/7) est rejeté par 8 voix contre 5 et 1 abstention.

Tenant compte :

1) de l'amendement de M. Van de Velde (Doc. n° 1008/5-II, 2);

2) de l'amendement de M. Bourgeois (Doc. n° 1008/3);

3) de l'amendement de M. Van den Bossche (Doc. n° 1008/5-I, 2), et

4) de wens van de Commissie om de termijn van 8 op 30 dagen te brengen (wat inhoudt dat de bepaling dat de termijn van 8 dagen, met inachtneming van artikel 709 wordt verlengd, overbodig wordt) neemt de Commissie met 12 stemmen en 2 onthoudingen de volgende tekst aan :

« Het hoger beroep, de voorzieningen en de vorderingen genoemd in het eerste lid, worden in elk geval toegewezen aan de kamers met drie raadsheren in het hof indien zulks wordt aangevraagd door de eiser in zijn hoofdakte van hoger beroep.

De zaak wordt eveneens toegewezen aan of verwezen naar een kamer met drie raadsheren in het hof, indien zulks door de gedaagde bij een ter post aangetekende brief aan de griffier der rollen wordt aangevraagd, ten laatste binnen dertig dagen te rekenen van de betekening of de kennisgeving van de akte van hoger beroep.

Die termijn is voorgeschreven op straffe van verval. »

E. Stemmingen

Sommige leden zijn van mening dat de aangenomen tekst (§§ 1 en 2) de belangrijkste bezwaren tegen het wetsontwerp ondervangt. De eenvoudigste zaken, die trouwens weinig talrijk zijn, worden automatisch verwezen naar kamers met één raadshere. Over de zaken die complexer zijn blijven de partijen meester in die zin dat zij altijd kunnen vragen dat die naar een uit drie raadsheren bestaande kamer worden verwezen.

Voorts zij aangestipt dat de partij die de aanvraag tot verwijzing indient, die niet moet motiveren.

De voorgestelde procedure kan worden gelijkgesteld met de schriftelijke procedure; ook in dat geval wordt het aan de partijen overgelaten of zij daarvan gebruik zullen maken.

Er wordt bovendien opgemerkt dat het toepassingsgebied van de voorgestelde bepalingen later nog kan worden verruimd wanneer het nut hiervan uit de opgedane ervaringen blijkt.

Aangezien de § 1, § 2, eerste lid en § 2, tweede lid, zoals ze door de Commissie werden gewijzigd, tegemoet komen aan de doelstellingen van de amendementen, trekken de volgende auteurs hun amendementen in :

de heer Van den Bossche (Stukken n°s 1008/2-I en 1008/5-I, 1 en 2);

de heer Bourgeois (Stukken n°s 1008/3 en 1008/4-II);

de heer Van de Velde (Stukken n°s 1008/5-II, 1 en 2).

De §§ 3 en 4 worden eenparig aangenomen.

Artikel 6, zoals het gewijzigd werd, wordt aangenomen met 10 stemmen en 4 onthoudingen.

Art. 7

Om rekening te houden met de in artikel 6 aangebrachte wijzigingen amendeert de Commissie de tekst van artikel 7 eenparig als volgt :

« In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 210bis ingevoegd, luidend als volgt :

” Art. 210bis. — De voorzitter en de raadsheren die alleen zitting zullen houden in de gevallen bedoeld in artikel 109bis, § 1, 2° en 3°, en § 2, worden door de eerste voorzitter van het hof van beroep aangewezen op schriftelijk en met redenen omkleed advies van de procureur-generaal.

Zij kunnen voorts volgens hun rang zitting nemen in de andere kamers van het hof ».

4) du souhait de la commission de porter le délai de 8 jours à 30 jours (ce qui implique que la disposition prévoyant que le délai de 8 jours est augmenté conformément à l'article 709, est superflète) la Commission adopte par 12 voix et 2 abstentions le texte suivant :

« Néanmoins, les appels énumérés à l'alinéa 1er sont, dans tous les cas, attribués aux chambres composées de trois conseillers à la cour lorsque la demande en est faite par l'appelant dans son acte d'appel principal.

La cause est également attribuée ou renvoyée à une chambre composée de trois conseillers à la cour lorsque la demande en est faite par l'intimé, par lettre recommandée adressée au greffier des rôles au plus tard dans les 30 jours de la signification ou de la notification de l'acte d'appel.

Le délai est prescrit à peine de déchéance ».

E. Votes

Des membres sont d'avis que le texte adopté (§§ 1 et 2) rencontre les principales objections au projet de loi. Les affaires les plus simples, d'ailleurs peu nombreuses, sont déferées automatiquement aux chambres à conseiller unique. En ce qui concerne les affaires plus complexes, les parties en restent maître dans la mesure où elles peuvent toujours demander le renvoi à une chambre composée de trois conseillers.

Il y a lieu d'insister, par ailleurs, sur le fait que la partie qui introduit la demande de renvoi ne doit pas la motiver.

La procédure proposée peut donc être assimilée à la procédure écrite dont le recours est également laissé à l'appréciation des parties.

Il est en outre observé que le champ d'application des dispositions préconisées pourra ultérieurement être élargi lorsque l'expérience déduite de leur application en démontrera l'opportunité.

Etant donné que les § 1, § 2, al. 1 et § 2, al. 2 tels qu'ils ont été modifiés par la Commission rencontrent les objectifs de leurs amendements, les auteurs suivants retirent leurs amendements :

M. Van den Bossche (Doc. n°s 1008/2-I et 1008/5-I, 1 et 2).

M. Bourgeois (Doc. n°s 1008/3 et 1008/4-II).

M. Van de Velde (Doc. n°s 1008/5-II, 1 et 2).

Les §§ 3 et 4 sont adoptés à l'unanimité.

L'article 6, tel que modifié, est adopté par 10 voix et 4 abstentions.

Art. 7

Afin de tenir compte des modifications intervenues à l'article 6, la Commission modifie à l'unanimité le texte de l'article 7 comme suit :

« Un article 210bis, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

” Art. 210bis. — Les présidents et les conseillers appelés à siéger seuls dans les cas visés à l'article 109bis, § 1er, 2° et 3°, et § 2, sont désignés par le premier président de la cour d'appel, sur l'avis écrit et motivé du procureur général.

Ils peuvent aussi siéger à leur rang dans les autres chambres de la cour ”.

Art. 8

Bij artikel 8 worden geen opmerkingen gemaakt. Het wordt eenparig aangenomen.

Art. 9

Artikel 9 van het wetsontwerp bepaalt dat de zaken waarin de debatten nog niet zijn begonnen op het ogenblik dat deze wet in werking treedt, worden verdeeld onder de verschillende kamers van het hof van beroep, overeenkomstig de artikelen 109 en 109bis van het Gerechtelijk Wetboek.

Artikel 109bis (art. 6 van het wetsontwerp) werd gewijzigd : het principe van de toewijzing van bepaalde zaken volgens de behoeften van de dienst aan de kamers met drie raadsheren in het hof of aan die met één lid werd vervangen door de automatische toewijzing van bepaalde zaken aan kamers met één raadshere in het hof (art. 109bis, § 1 en § 2, eerste lid). Voor bepaalde zaken wordt die automatische toewijzing gemilderd (art. 109bis, § 2, lid 7) door de mogelijkheid voor de partijen om de verwijzing naar een kamer met drie raadsheren te vragen (art. 109bis, § 2, tweede lid).

Derhalve strookt de overgangsbepaling niet meer met de realiteit. Er zou een onderscheid moeten worden gemaakt tussen de zaken die niet kunnen worden verwezen (§ 1) en de zaken waar dat wel kan (§ 2, eerste lid).

De formulering van artikel 9 is bovendien onduidelijk in die zin dat de termen « waarin de debatten nog niet zijn begonnen » onnauwkeurig zijn en op verschillende manieren kunnen worden geïnterpreteerd. Wat gebeurt er met de begonnen zaken waarvan de behandeling op een bepaalde dag is vastgesteld maar waarin de debatten nog niet zijn begonnen ?

Er zou nader moeten worden bepaald dat het gaat om de zaken waarvan de behandeling nog niet is vastgesteld.

De Vice-Eerste Minister verklaart dat de dubbelzinnige formulering van artikel 9 te wijten is aan het feit dat ze ontleend is aan de wet van 25 oktober 1919 tot tijdelijke wijziging van de rechterlijke inrichting en van de rechtspleging voor de hoven en rechtbanken.

Wat de inhoud van artikel 9 betreft is hij van mening dat het, gelet op de in artikel 6 van het wetsontwerp aangebrachte wijziging, beter is geen overgangsbepaling op te nemen.

De toepassing van artikel 109bis zal geen problemen opleveren.

Er is trouwens bepaald dat de wet in werking treedt de eerste dag van de vierde maand die volgt op die gedurende welke zij in het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt (art. 10). Zodoende zullen de uitvoeringsmaatregelen zowel als de wijziging van de bijzondere reglementen van de hoven van beroep en de aanwijzing van de raadsheren die alleen zitting moeten houden tijdig kunnen plaats hebben.

Artikel 9 wordt derhalve eenparig weggelaten.

Art. 10

Bij artikel 10 worden geen opmerkingen gemaakt. Het wordt eenparig aangenomen.

IV. Stemming

Het wetsontwerp wordt met 11 stemmen en één onthouding aangenomen.

De Rapporteur,

A. BOURGEOIS

De Voorzitter,

L. REMACLE

Art. 8

L'article 8 ne fait pas l'objet d'observations et est adopté à l'unanimité.

Art. 9

L'article 9 du projet de loi dispose que les affaires dans lesquelles les débats n'ont pas commencé au moment de l'entrée en vigueur de la présente loi sont distribués entre les différentes chambres de la cour d'appel, conformément aux articles 109 et 109bis du Code judiciaire.

L'article 109bis (art. 6 du projet de loi) ayant été modifié, le principe d'une attribution suivant les nécessités de service aux chambres composées de trois conseillers à la cour ou à celles qui ne comprennent qu'un membre, pour certaines affaires déterminées, a été remplacé par une attribution automatique de certaines affaires aux chambres ne comprenant qu'un conseiller à la cour (art. 109bis, § 1 et § 2, al. 1); cet automatisme étant compensé pour certaines affaires (art. 109bis, § 2, al. 1) par la possibilité pour les parties de demander le renvoi devant une chambre comprenant trois conseillers (art. 109bis, § 2, al. 2).

Dès lors, la disposition transitoire n'est plus adéquate. Il conviendrait de faire une distinction entre les affaires qui ne peuvent pas faire l'objet d'un renvoi (§ 1) et les affaires pouvant faire l'objet d'un renvoi (§ 2, al. 1).

De plus, le libellé de l'article 9 n'est pas clair dans la mesure où les termes « débats n'ont pas encore commencé » sont imprécis et peuvent être l'objet d'interprétations diverses. Quel est le sort des affaires fixées dont les débats n'ont pas encore commencé ?

Il faudrait préciser qu'il s'agit des affaires qui n'ont pas encore été fixées.

Le Vice-Premier Ministre déclare que le caractère ambigu du libellé de l'article 9 s'explique du fait qu'il a été emprunté à la loi du 25 octobre 1919 modifiant temporairement l'organisation judiciaire et la procédure devant les cours et tribunaux.

En ce qui concerne la teneur de l'article 9, il estime que compte tenu de la modification intervenue à l'article 6 du projet de loi, il est préférable de ne pas prévoir une disposition transitoire.

L'article 109bis ne posera pas de problème d'application.

La mise en vigueur de la loi est d'ailleurs prévue le premier jour du quatrième mois qui suit celui au cours duquel la loi aura été publiée au *Moniteur belge* (art. 10). Ainsi les mesures d'exécution (modification des règlements particuliers des cours d'appel, désignation des conseillers appelés à siéger seuls) seront prises en temps utile.

L'article 9 est dès lors supprimé à l'unanimité.

Art. 10

L'article 10 ne fait l'objet d'aucune observation et est adopté à l'unanimité.

IV. Vote

Le projet de loi est adopté par 11 voix et 1 abstention.

Le Rapporteur,

A. BOURGEOIS

Le Président,

L. REMACLE

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE

Artikel 1

Artikel 101, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek, wordt vervangen door de volgende bepaling :

« De kamers van het hof van beroep houden zitting, ofwel met drie raadsheren in het hof van beroep, de voorzitter daaronder begrepen, ofwel met één lid, kamervoorzitter of raadsheer in het hof. »

Art. 2

Artikel 102 van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

Art. 3

Artikel 106, tweede lid, van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld als volgt :

« Het bevat de aanduiding van de kamers die in het hof van beroep onderscheidenlijk met drie raadsheren in het hof of met één enkele zitting houden. »

Art. 4

Artikel 108, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, wordt aangevuld als volgt : « Deze kamers zijn uit drie raadsheren samengesteld »

Art. 5

Artikel 109 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met het volgende lid :

« In geval van moeilijkheden in verband met de verdeling van de zaken onder de kamers van een zelfde hof van beroep, vindt artikel 88, § 2, toepassing. »

Art. 6

Een artikel 109bis, luidend als volgt, wordt in hetzelfde Wetboek ingevoegd :

« Art. 109bis. — § 1. Aan de kamers met één raadsheer worden toegewezen :

- 1° het hoger beroep tegen vonnissen van de rechter in de jeugdrechtbank;
- 2° de voorzieningen bedoeld in artikel 603, 4°;
- 3° de vorderingen gegrond op de artikelen 606 en 1718.

§ 2. Met uitzondering van de vorderingen betreffende de staat van personen, worden eveneens toegewezen aan de kamers met één raadsheer :

- 1° het hoger beroep tegen beslissingen in burgerlijke zaken geweest door een kamer van de rechtbank van eerste aanleg met één rechter;
- 2° het hoger beroep tegen beslissingen geweest door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of door de voorzitter van de rechtbank van koophandel.

TEXTE ADOPTE PAR LA COMMISSION

Article 1er

L'article 101, troisième alinéa, du Code judiciaire est remplacé par la disposition suivante :

« Les chambres de la cour d'appel siègent soit au nombre de trois conseillers à la cour, y compris le président, soit au nombre d'un seul membre, président de chambre ou conseiller à la cour. »

Art. 2

L'article 102 du même Code est abrogé.

Art. 3

L'article 106, deuxième alinéa, du même Code est complété comme suit :

« Il contient l'indication des chambres qui, à la cour d'appel, siègent respectivement au nombre de trois conseillers à la cour ou d'un seul. »

Art. 4

Dans l'article 108, premier alinéa, du même Code, les mots « qui siègent au nombre de trois conseillers et qui sont » sont insérés entre les mots « deux chambres » et « désignées et présidées ».

Art. 5

L'article 109 du même Code est complété par l'alinéa suivant :

« Lorsqu'il s'élève des difficultés sur la distribution des affaires entre les chambres d'une même cour d'appel, l'article 88, § 2, est applicable. »

Art. 6

Un article 109bis, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 109bis. — § 1er. Sont attribués aux chambres ne comprenant qu'un conseiller :

- 1° les appels des jugements rendus par le juge au tribunal de la jeunesse;
- 2° les recours visés à l'article 603, 4°;
- 3° les demandes fondées sur les articles 606 et 1718.

§ 2. A l'exception des demandes relatives à l'état des personnes, sont de même attribués aux chambres qui ne comprennent qu'un conseiller :

- 1° les appels des décisions rendues en matière civile par une chambre du tribunal de première instance qui ne comprend qu'un juge;
- 2° les appels des décisions rendues par le président du tribunal de première instance ou par le président du tribunal de commerce.

Het in het eerste lid genoemde hoger beroep wordt in elk geval toegewezen aan de kamers met drie raadsheren in het hof, indien zulks wordt aangevraagd door de eiser in zijn hoofdakke van hoger beroep.

De zaak wordt eveneens toegewezen aan of verwezen naar een kamer met drie raadsheren in het hof, indien zulks door de gedaagde bij een per post aangetekende brief aan de griffier der rollen wordt aangevraagd, ten laatste binnen de dertig dagen te rekenen van de betekening of de kennisgeving van de akte van hoger beroep.

De termijn is voorgeschreven op straffe van verval.

§ 3. De andere zaken dan die welke bedoeld zijn in de §§ 1 en 2, worden toegewezen aan kamers met drie raadsheeren in het hof.

§ 4. Wanneer er van verscheidene samenhangende zaken ten minste één bij een kamer met drie raadsheren in het hof moet worden aanhangig gemaakt, verwijst de eerste voorzitter al die zaken naar zulk een kamer. Te dien einde kan hij ook hun vroegere verdeling wijzigen. »

Art. 7

Een artikel 210bis, luidend als volgt, wordt in hetzelfde Wetboek ingevoegd :

« Art. 210bis. — De voorzitter en de raadsheren die alleen zitting zullen houden in de gevallen bedoeld in artikel 109bis, § 1, 2° en 3°, en § 2, worden door de eerste voorzitter van het hof van beroep aangewezen op schriftelijk en met redenen omkleed advies van de procureur-generaal.

Zij kunnen voorts volgens hun rang zitting nemen in de andere kamers van het hof. »

Art. 8

Artikel 335, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, wordt vervangen door de volgende leden :

« In de hoven van beroep, in de arbeidshoven, in de rechtbanken van eerste aanleg, in de arbeidsrechtbanken en in de rechtbanken van koophandel zijn er één of meer vakantie-kamers.

In het hof van beroep en in de rechtbank van eerste aanleg is er ten minste één kamer met drie magistraten en één kamer met één magistraat. »

Art. 9 (vroeger art. 10)

Deze wet treedt in werking de eerste dag van de vierde maand volgend op die gedurende welke zij in het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt.

Néanmoins, les appels énumérés à l'alinéa 1er sont, dans tous les cas, attribués aux chambres composées de trois conseillers à la cour lorsque la demande en est faite par l'appelant dans son acte d'appel principal.

La cause est également attribuée ou renvoyée à une chambre composée de trois conseillers à la cour lorsque la demande en est faite par l'intimé, par lettre recommandée adressée au greffier des rôles, au plus tard dans les trente jours de la signification ou de la notification de l'acte d'appel.

Le délai est prescrit à peine de déchéance.

§ 3. Les causes autres que celles qui sont visées au §§ 1er et 2 sont attribuées à des chambres composées de trois conseillers à la cour.

§ 4. Lorsque de plusieurs causes connexes, l'une d'elles au moins doit être portée devant une chambre composée de trois conseillers à la cour, le premier président les fixe toutes devant une telle chambre, même s'il y a lieu, à cette fin, de modifier leur distribution antérieure. »

Art. 7

Un article 210bis, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 210bis. — Les présidents et les conseillers appelés à siéger seuls dans les cas visés à l'article 109bis, § 1er, 2° et 3°, et § 2, sont désignés par le premier président de la cour d'appel, sur l'avis écrit et motivé du procureur général.

Ils peuvent aussi siéger à leur rang dans les autres chambres de la cour. »

Art. 8

L'article 335, deuxième alinéa, du même Code est remplacé par les alinéas suivants :

« Il y a dans les cours d'appel, dans les cours du travail, dans les tribunaux de première instance, dans les tribunaux du travail et dans les tribunaux de commerce une ou plusieurs chambres des vacations.

A la cour d'appel et au tribunal de première instance, il y a au moins une chambre composée de trois magistrats et une chambre ne comprenant qu'un magistrat. »

Art. 9 (ancien art. 10)

La présente loi entre en vigueur le premier jour du quatrième mois qui suit celui au cours duquel elle aura été publiée au *Moniteur belge*.